Socialförsäkringsutskottets betänkande 1985/86:20

om invandrarpolitiken (prop. 1985/86:98)

SfU
1985/86:20

Proposition 1985/86:100

TIONDE HUVUDTITELN

Regeringen har i proposition 1985/86:100 bilaga 12 (arbetsmarknadsdepartementet) under litt. D 3. Åtgärder för invandrare föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1986/87 beräkna ett reservationsanslag av 8 584 000 kr.

Proposition 1985/86:98

I proposition 1985/86:98 om invandrarpolitiken har regeringen föreslagit riksdagen att

dels (arbetsmarknadsdepartementet)
anta följande av lagrådet granskade lagförslag med vidtagna ändringar, nämligen
1. Förslag till Lag mot etnisk diskriminering,
2. Förslag till Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),

dels (justitiedepartementet)
anta följande av lagrådet granskade lagförslag med vidtagna ändringar, nämligen
1. Förslag till Lag om ändring i brottsbalken,
2. Förslag till Lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207),

dels (arbetsmarknadsdepartementet)
godkänna de riktlinjer för invandrarpolitiken som förordats i propositionen (avsnitt 3),
godkänna de grunder för organisationsstöd till invandrarnas riksorganisationers centrala verksamhet samt bidrag till avgränsade projekt som förordats i propositionen (avsnitt 6),
godkänna ILO-konventionen (nr 143) om migrerande arbetstagare även såvitt avser del II,
bemyndiga regeringen att inrätta en tjänst som ombudsman mot etnisk diskriminering med beteckning p.,

till D 3. *Åtgärder för invandrare* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 11 590 000 kr.,

1 *Riksdagen 1985/86. II saml. Nr 20*

till D 7. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m. m.* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1986/87 anvisa ett förslagsanslag av 1 653 000 kr.

Vidare har riksdagen beretts tillfälle att ta del av vad som i övrigt anförts i propositionen om invandrarpolitiken.

Lagförslagen återfinns som bilaga 1 till betänkandet.

Underprotokollet från utbildningsdepartementet behandlas av konstitutionsutskottet i betänkandet KU 1985/86:23.

Utskottet har inhämtat yttrande från kulturutskottet över motioner som rör kulturfrågor. Yttrandet återfinns som bilaga 2 till betänkandet.

Motioner

Motioner väckta med anledning av propositionen

I motion 1985/86:339 av Lennart Brunander (c) och Hans Nyhage (m) hemställs att riksdagen beslutar att ge Immigrantinstitutet ett bidrag på 400 000 kr. per år.

I motion 1985/86:340 av Gunnel Liljegren m. fl. (m) hemställs att riksdagen måtte avslå det till proposition 1985/86:98 fogade förslaget till Lag mot etnisk diskriminering jämte i sekretesslagen (1980:100) föreslagna konsekvensändring.

I motion 1985/86:341 av Hans Göran Franck m. fl. (s) hemställs

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som angetts i motionen om behovet av förstärkt ekonomiskt stöd till invandrarorganisationerna såväl enskilt som dess samarbetsorgan samt att IPOK:s förslag därvid beaktas,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som angetts i motionen om behovet av särskilt kulturstöd till invandrarnas kulturaktiviteter,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av förslag om straffrättslig och arbetsrättslig lagstiftning mot etnisk diskriminering inom arbetslivet enligt vad som angetts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om kansliresurser, samt

5. att riksdagen beslutar att vidga ombudsmannens och nämndens kompetens såvitt gäller möjligheten att avge uttalanden i principiellt viktiga ärenden i enlighet med vad som angetts i motionen.

I motion 1985/86:342 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att benämningen på det här berörda området även fortsättningsvis bör vara "invandrar- och minoritetspolitik",

2. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. Åtgärder för invandrare beslutar anvisa 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende invandrarorganisationernas kulturella verksamhet,

3. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. Åtgärder för invandrare beslutar anvisa 3 000 000 kr. utöver regeringens förslag avseende organisationsstöd till invandrarorganisationerna,

4. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. Åtgärder för invandrare beslutar anvisa 2 000 000 kr. avseende stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom kvinnoorganisationer med huvudsakligen svenska medlemmar,

5. att riksdagen för budgetåret 1986/87 under tionde huvudtiteln D 3. Åtgärder för invandrare beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag till 19 590 000 kr. förhöjt belopp,

6. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till nytt anslag avseende informationsinsatser inom folkrörelserna i enlighet med vad som anförs i motionen,

7. att riksdagen hemställer hos regeringen om åtgärder för att starta ett socialt stödprojekt bland invandrarungdomar i enlighet med vad som anförs i motionen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att detta stödprojekt bör organiseras och administreras av kommunerna med full kostnadstäckning genom statsbidrag,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att detta statsbidrag bör finansieras genom en särskild arbetsgivaravgift,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fortsatt ekonomiskt stöd bör utgå till SIOS kansli i syfte att garantera dess samordnade funktioner,

11. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till diskrimineringslagstiftning i enlighet med vad som anförs i motionen,

12. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag innebärande

a) att såväl svenskundervisning som samhällsorientering i ökande grad anpassas till invandrarkvinnornas förutsättningar och möjligheter att delta,

c) att kommunerna ges särskilt ekonomiskt stöd för metodutveckling av socialtjänstens arbete med utsatta familjer från olika etniska grupper,

d) att det centrala stödet för fristående kvinnoorganisationer även öppnas för kvinnosammanslutningar inom de nationella riksförbunden.

I motion 1985/86:343 av Gunnel Liljegren m. fl. (m, fp) hemställs att riksdagen beslutar att bevilja Immigrantinstitutet ett årligt anslag inom ramen för det nya stödsystemet för invandrarorganisationer som regeringen föreslår i proposition 1985/86:98.

I motion 1985/86:344 av Viola Claesson (vpk) hemställs att riksdagen beslutar om ett årligt bidrag på 400 000 kr. till Immigrantinstitutet.

I motion 1985/86:345 av Kenth Skårvik m. fl. (fp) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om stöd till invandrarnas trossamfund,

2. att riksdagen beslutar att stöd till invandrarorganisationernas centrala verksamhet skall utgå med 11 milj. kr. under budgetåret 1986/87,

3. att riksdagen beslutar att till Åtgärder för invandrare under tionde huvudtiteln för budgetåret 1986/87 anvisa ett reservationsanslag av 12 940 000 kr.,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om lag mot etnisk diskriminering,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om representant för invandrarintressen i kulturrådets styrelse,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om stöd till särskilda invandraraktiviteter inom kulturområdet,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om sammanslagning av statsbidragen för hemspråksundervisning,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anges om utländsk utbildning och examina.

I motion 1985/86:346 av Alf Svensson (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att de föreslagna målsättningarna skall benämnas "målsättningar för invandrar- och minoritetspolitiken",

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts angående formuleringen av valfrihetsmålet,

3. att riksdagen beslutar att möjlighet till frivillig registrering av modersmålet skall införas i folkbokföringen beträffande den finskspråkiga befolkningen.

I motion 1985/86:347 av Rune Backlund m. fl. (c) hemställs

2. att riksdagen beslutar hos regeringen begära initiativ för att skapa en rättvisande meritvärdering för invandrare i enlighet med det anförda,

3. att riksdagen beslutar hos regeringen begära att initiativ tas för att öka rekryteringen av invandrare till polisyrket,

4. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om utfärdande av direktiv till verk och myndigheter att eliminera och beivra invandrarfientligt/rasistiskt klotter,

5. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om invandrarkulturens ställning i skolan och inom forskningen,

7. att riksdagen beslutar att till Åtgärder för invandrare anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 3,5 milj. kr. förhöjt reservationsanslag om 15 090 000 kr.,

8. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag om ny utformning av organisationsstödet i enlighet med IPOK:s förslag,

9. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts beträffande invandrarorganisationernas möjlighet att få del av allmänna projektmedel till föreningslivet,

11. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om familjerådgivning till invandrare,

12. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en kartläggning av de äldre invandrarnas situation i enlighet med det anförda,

13. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om nödvändigheten av stöd för hjälp till tortyroffer.

I motion 1985/86:348 av Kerstin Göthberg (c) hemställs att riksdagen beslutar att till D 3. Åtgärder för invandrare anvisa ett i förhållande till

regeringens förslag med 200 000 kr. förhöjt reservationsanslag av 11 790 000 kr. varav 200 000 kr. anvisas till Immigrantinstitutet.

Motionerna 1985/86:342 yrkande 13, 1985/86:345 yrkande 4 och 1985/86:347 yrkande 6 behandlas av konstitutionsutskottet i betänkande 1985/86:23. Kulturutskottet behandlar motionerna 1985/86:342 yrkande 12 b i betänkande KrU 1985/86:21 och motion 1985/86:347 yrkande 10 i betänkande KrU 1985/86:20. Vidare behandlas motion 1985/86:347 yrkande 1 i betänkande SfU 1985/86:21.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1984/85

I motion 1984/85:305 av Kerstin Anér (fp) hemställs

2. att riksdagen beslutar att statens invandrarverk och de som är ansvariga för folkbokföringen får till uppgift att reellt och effektivt stödja invandrarkyrkorna i deras ansträngningar att nå sina medlemmar,

3. att riksdagen beslutar att invandrarkyrkorna inom ramen för de bidrag som ges får särskilda verksamhets- och lokalbidrag,

4. att riksdagen beslutar att invandrarpolitiken i sin helhet skall inriktas på att nå och hjälpa invandrarna genom deras egna kyrkor i minst lika hög grad som genom deras övriga organisationer.

I motion 1984/85:794 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

3. att riksdagen hemställer hos regeringen om förslag innebärande ökat stöd till invandrarorganisationernas kulturella verksamhet i enlighet med vad i motionen anförs.

I motion 1984/85:2229 (motivering i 1984/85:2228) av Oswald Söderqvist m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till upprättande av ett kurdiskt kulturcentrum i Sverige.

I motion 1984/85:2307 (motivering i 1984/85:2306) av Karin Andersson m. fl. (c) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär att myndigheternas informationsansvar gentemot invandrargrupperna genom en ny förordning klarare fastslås.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1985/86

I motion 1985/86:Sf504 av Anita Johansson m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som angetts i motionen om behovet av ökade verksamhetsbidrag till invandrar- och minoritetsorganisationer.

I motion 1985/86:Sf507 av Stig Gustafsson m. fl. (s, c och vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett tillägg till brottsbalken 16 kap. 8 § som innebär en kriminalisering av bildande av eller deltagande i organisationer vars verksamhet främjar eller uppmanar till förföljelse på etnisk grund.

I motion 1985/86:Sf514 av Hans Göran Franck m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som angetts i motionen om behovet av flyktingpolitisk forskning.

I motion 1985/86:Sf520 av Alf Svensson (c) hemställs

1. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag om ny organisation för handläggningen av invandrar- och minoritetsfrågor så att en klar uppdelning sker mellan invandringsfrågor (med anknytning till invandringen till Sverige) resp. minoritetsfrågor (med betoning av invandrarnas och minoriteternas kulturella situation i Sverige),

7. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag till lag om skyldighet för kommunerna att utse en tjänsteman till lokal "diskrimineringsombudsman",

8. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag till lag mot rasistiska organisationer i enlighet med begäran från FN.

I motion 1985/86:Sf521 av Kenth Skårvik m. fl. (fp) hemställs att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i denna motion anförs om stöd till invandrares trossamfund, äldre invandrare och informationsverksamhet.

Motion väckt under den allmänna motionstiden 1985/86 och överlämnad från utrikesutskottet

I motion 1985/86:U522 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

4. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att den kurdiska befolkningsgruppens särskilda situation i Sverige uppmärksammas bättre än vad som hittills skett,

5. att riksdagen hos regeringen begär förslag till upprättande av ett kurdiskt kulturcentrum i Sverige.

Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1985/86 och överlämnade från kulturutskottet

I motion 1985/86:Kr285 av Karl-Göran Biörsmark och Börje Stensson (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om vikten av att ett invandrarmuseum tillskapas i Norrköping och att statsmakterna därvid har ett särskilt ansvar.

I motion 1985/86:Kr288 av Margareta Andrén (fp) hemställs att riksdagen hos regerinen begär att initiativ tas beträffande möjligheten att tillsammans med Stockholms läns landsting dokumentera invandrar- och flyktingpolitiken och inrätta ett invandrarmuseum i Stockholms län.

I motion 1985/86:Kr317 (motivering i 1985/86:Ub832) av Alf Svensson (c) hemställs att riksdagen beslutar begära att regeringen utarbetar förslag till utökat stöd för finska kulturella aktiviteter i Sverige.

I motion 1985/86:Kr324 av Per-Olof Strindberg (m) och Christer Nilsson (s) hemställs att riksdagen hos regeringen begär att förutsättningarna utreds för ett invandrarmuseum i Norrköping.

Inledning

Riktlinjerna för den nuvarande invandrarpolitiken fastlades genom riksdagsbeslut år 1975 (prop. 1975:26, InU 6, rskr. 160). Riktlinjerna formulerades med utgångspunkt från målen jämlikhet, valfrihet och samverkan och innebar att politiken på området borde präglas av en strävan att skapa social jämlikhet mellan invandrare och svenskar och att invandrare och etniska minoriteter bör ha möjlighet att, inom ramen för den intressegemenskap som omfattar hela det svenska samhället, ge uttryck för en egen språklig och kulturell identitet. Samtidigt borde politiken inriktas på att skapa samverkan mellan svenskar och invandrare för att öka solidariteten mellan dem och på att vidga möjligheterna för invandrarna att aktivt delta i det politiska livet i Sverige.

Invandrarpolitiska kommittén (IPOK) fick år 1980 i uppdrag att göra en översyn av frågor rörande invandringen och invandrarnas situation i Sverige. I kommitténs arbete har ingått att överväga den fortsatta inriktningen av åtgärder för invandrare och minoriteter i anslutning till 1975 års riktlinjer med begränsning till sådan frågor som inte utretts i annan ordning.

Propositionens förslag till riktlinjer för invandrarpolitiken bygger i allt väsentligt på IPOK:s förslag i kommitténs slutbetänkande (SOU 1984:58) Invandrar- och minoritetspolitiken. I betänkandet har IPOK också lagt fram förslag om en reformering av stödet till invandrarnas organisationer. Propositionens förslag till reformering av detta stöd har emellertid utformats på ett annorlunda sätt än IPOK föreslagit.

I propositionen läggs också fram förslag om en ny lag om etnisk diskriminering och inrättande av en ombudsman mot etnisk diskriminering. Som grund för förslagen i denna del ligger en inom arbetsmarknadsdepartementet upprättad promemoria (Ds A 1985:6) En ombudsman mot etnisk diskriminering.

På grundval av förslag från diskrimineringsutredningen i delbetänkandet Ds A 1984:7 Om olaga diskriminering läggs slutligen i propositionen fram förslag till vissa ändringar i brottsbalkens regler om olaga diskriminering jämte en ändring i skadeståndslagen.

Riktlinjer för invandrarpolitiken

Regeringen har i anslutning till detta avsnitt föreslagit riksdagen att godkänna de riktlinjer för invandrarpolitiken som förordats i propositionen.

De övergripande målen för 1975 års riktlinjer för invandrarpolitiken formulerades som nämnts med utgångspunkt från begreppen jämlikhet, valfrihet och samverkan. Målen bör enligt propositionen ligga fast men preciseras närmare.

I begreppet jämlikhet skall innefattas en strävan att dels uppnå lika rättigheter för invandrare i förhållande till den övriga befolkningen, dels åstadkomma likvärdiga möjligheter.

Invandrarna skall inom olika berörda samhällsområden behandlas likvär-

digt med befolkningen i övrigt, och deras behov skall mötas inom ramen för den generella politik som fastställts inom olika områden av samhället. Varje myndighet bör ha ansvar för att, om särskilda åtgärder krävs, sådana vidtas.

Begreppet valfrihet bör enligt propositionen tolkas så att det innefattar respekt för den enskildes identitet och integritet samt möjligheter att utveckla det egna kulturarvet inom ramen för de grundläggande normer som i det svenska samhället gäller för mänsklig samlevnad.

Ömsesidig tolerans, solidaritet och gemenskap mellan människor förutsätter samverkan som sker mellan likvärdiga parter på likvärdiga villkor och en gemensam intresseinriktning emellan befolkningsgrupperna. Vid uppfyllande av detta tredje övergripande mål måste enligt propositionen en utgångspunkt för alla invandrarpolitiska åtgärder vara att främja gemenskap. Invandrarpolitiken måste också präglas av en uttrycklig vilja att utveckla goda etniska relationer i det svenska samhället, så att alla grupper som bor här kan leva i harmoni med varandra och åtnjuta tolerans och respekt för sitt ursprung.

Propositionens precisering av begreppen jämlikhet och samverkan som inte mött någon gensaga motionsledes innebär enligt utskottets uppfattning en god grund för det fortsatta arbetet på att uppfylla målen för 1975 års beslut om invandrarpolitiken. Såvitt gäller begreppet valfrihet har propositionens tolkning av detta begrepp kritiserats i motion 346 av Alf Svensson. Motionären anser att propositionens formuleringar kan ge utrymme för att ställa större krav på invandrare än övriga invånare genom att invandrarna inte bara skulle följa svensk lag utan även allmänt accepterade normer. Detta kan, anför motionären, leda till rättsosäkerhet vid t. ex. beviljande av ekonomiskt stöd till organisationer som uppfattas "inte omfatta de grundläggande värderingar om vilka det råder enighet i Sverige". Motionären begär ett tillkännagivande till regeringen om att valfrihetsmålet bör tolkas så att det endast skall finnas ett krav på att invandrare följer svensk lag.

Såsom framhållits i propositionen har avsaknaden av en precisering av valfrihetens innehåll, begränsningar och villkor i 1975 års riksdagsbeslut inneburit att målet kommit att tolkas på olika sätt och ibland som att värderingar skulle kunna godtas som starkt avviker från den grundsyn som kommer till uttryck i svensk lagstiftning eller i andra politiska beslut.

Utskottet vill för sin del framhålla att i uttrycket "normer" innefattas inte enbart av riksdagen antagna lagar utan även andra bindande regler i samhället med generell verkan som ytterst har sin förankring i regeringsformens normgivningskapitel. Valfriheten i levnadssätt för medborgarna är sålunda inte absolut utan gäller inom givna ramar och begränsningar, och dessa är i princip desamma för invandrare som för övriga invånare i landet. Utskottet kan inte finna att propositionen ger uttryck för att några mer långtgående krav skulle kunna ställas på invandrare än på den övriga befolkningen. Tvärtom framhålls att man vid kulturkollisioner bör gå varsamt fram och söka praktiska lösningar i en generös anda i stället för att hävda principer som motverkar eller förhindrar sådana praktiska lösningar.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 346 yrkande 2.

I två motioner, 342 av Lars Werner m. fl. (yrkande 1) och nyssnämnda motion 346 (yrkande 1) framhålls att de i propositionen angivna målsättning-

arna anges gälla invandrarpolitiken och inte som tidigare varit fallet invandrar- och minoritetspolitiken. Motionärerna anser att området även fortsättningsvis skall kallas invandrar- och minoritetspolitik för att markera att invandrarna är nationella minoriteter. I motion Sf520 av Alf Svensson (yrkande 1) begärs också att man i administrativt hänseende skiljer på de båda områdena och att regeringen lägger fram förslag om en uppdelning av invandrarverket på två myndigheter.

Såsom redovisats i propositionen har IPOK grundligt analyserat minoritetsbegreppet och konstaterat att internationellt sett anses beteckningen minoritet endast kunna användas för grupper som sedan mycket lång tid eller alltid har varit bosatta i landet i fråga och inte relativt nyligen från andra länder invandrade grupper. IPOK har vidare funnit att det inte är ändamålsenligt att administrativt och principiellt skilja på åtgärder som avser integration av invandrare i det svenska samhället och åtgärder som syftar till att behålla och utveckla ett kulturellt och socialt liv som minoritetsgrupp i Sverige eftersom det är fråga om olika aspekter på eller olika faser av ett och samma skeende. IPOK:s slutsats är att någon uppdelning i invandrar- och minoritetspolitik inte bör göras utan att begreppet också i fortsättningen skall uppfattas som en enhet, invandrar- och minoritetspolitik, som är sammansatt av olika delar.

I propositionen framhålls att utgångspunkten för de invandrarpolitiska åtgärderna i första hand bör vara de enskilda människornas förutsättningar och behov. Vad gäller föreningsverksamhet och religionsutövning är det emellertid naturligt att samhället ger bidrag till kollektiva verksamheter bland invandrare.

Med detta synsätt, som delas av utskottet, finns det enligt utskottets mening knappast något behov av att i benämningen av ämnesområdet särskilt markera ordet minoritetspolitik eller att göra någon organisatorisk förändring på området. Såsom framhållits i kulturutskottets yttrande framgår av propositionen att avsikten är att hittillsvarande kulturpolitiska målsättning beträffande insatser för invandrare skall ligga fast. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motionerna 342, 346 och Sf520, samtliga såvitt avser yrkande 1.

Det anförda innebär att utskottet biträder propositionens förslag till riktlinjer för invandrarpolitiken.

Genomförande av invandrarpolitiken

Regeringen har under detta avsnitt berett riksdagen tillfälle ta del av vad som anförts om invandrarpolitiken.

Ansvaret för åtgärder för invandrare

Statliga myndigheter

En grundläggande princip i 1975 års riktlinjer för invandrarpolitiken är att den fackmyndighet som har ansvar för viss verksamhet i förhållande till svenskar även skall ha motsvarande ansvar i förhållande till invandrare. En

närmare reglering av ansvaret återfinns i förordningen (1976:310) om åtgärder för invandrare m. fl.

Föredragande statsrådet Gradin anser i propositionen att principen om att varje fackmyndighet inom sitt område har samma ansvar för invandrare som för den övriga befolkningen bör ligga fast. I ansvaret ingår bl. a. att resp. myndighet inom sitt sakområde skall se till att erforderliga positiva säråtgärder vidtas till förmån för invandrare. Vidare bör 1976 års förordning ses över och ges en ny språklig utformning som tydligare klargör myndigheternas ansvar. I det sammanhanget bör övervägas att precisera myndigheternas skyldighet att samråda med den i propositionen föreslagna ombudsmannen mot etnisk diskriminering. I propositionen framhålls också värdet av att myndigheterna upprättar särskilda handlingsprogram för sin verksamhet med invandrarfrågor, men att det inte bör finnas några formella krav på att så sker. Inte heller bör några krav uppställas på årliga redovisningar av vidtagna åtgärder utan regeringen bör vid behov kunna begära in sådan redovisning.

I motion 347 av Rune Backlund m. fl. (yrkande 4) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att statliga myndigheter bör ges direktiv att eliminera invandrarfientligt/rasistiskt klotter från sina byggnader och beivra förekomsten av sådant klotter.

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att det är viktigt att samhället med kraft visar att man inte tolererar invandrarfientlighet eller rasism. Det är en självklarhet att klotter som förmedlar sådana budskap med det snaraste bör avlägsnas, och de statliga myndigheterna har här ett särskilt stort ansvar. Utskottet utgår från att regeringen överväger om några särskilda åtgärder behövs för att precisera detta ansvar. Något tillkännagivande i frågan bedömer utskottet emellertid inte nödvändigt, utan motion 347 (yrkande 4) får anses tillgodosedd med det anförda.

Kommuner och landsting

Av den lagstiftning som reglerar den kommunala och landstingskommunala verksamheten framgår kommuners och landstings ansvar för att invandrare får en jämförd med andra likvärdig behandling. Inom ramen för lagstiftningen har kommunerna och landstingen frihet att själva organisera sina åtgärder för invandrare efter de lokala förutsättningarna. Statsrådet ser i propositionen positivt på att det under senare år blivit vanligt med kommunala invandrarpolitiska program som kan vara av stor betydelse när de invandrarpolitiska målen skall omsättas i praktiken. Eftersom behoven av handlingsprogram växlar bör det, liksom hittills, ankomma på varje kommun att med utgångspunkt i kommunernas egna förutsättningar bedöma om det är lämpligt att upprätta särskilda invandrarpolitiska program.

Information och opinionsbildning

I propositionen framhålls att ansvaret för att invandrare får samhällsinformation som är likvärdig med den som ges till andra grupper liksom hittills bör ligga på staten, landstingen och kommunerna. Genom det nya systemet för mottagning av flyktingar som gäller fr. o. m. i fjol kommer kommunerna att

svara för en större del av den grundläggande samhällsinformation som bör ges till alla invandrare och så långt möjligt på deras eget språk. Varje fackmyndighet bör som hittills ha ansvar för information inom sitt område, och statens invandrarverk ett samordningsansvar.

Föredragande statsrådet betonar särskilt vikten av att allmänheten får saklig information om invandringen och invandrare och erinrar om att SIV:s medel för informationsinsatser för budgetåret 1986/87 räknats upp med nära 1,3 milj. kr. Hon erinrar också om att folkrörelserna i detta sammanhang spelar en alltmer betydelsefull roll och att invandrarverket sedan flera år har möjlighet att genom projektbidrag stödja olika organisationers verksamhet i syfte att skapa samverkan mellan invandrare och svenskar. Vidare kan de särskilda bidrag som kan utgå till kommuner och som väsentligt ökats för nästa budgetår användas för att stimulera olika samverkansprojekt mellan kommuner och folkrörelser. Slutligen har för nästa budgetår 1 milj. kr. avsatts till regeringens förfogande för opinionspåverkande verksamhet i flyktingfrågor m. m.

I motion 1984/85:2307 av Karin Andersson m. fl. (c) yrkande 1 begärs att myndigheternas informationsansvar gentemot invandrargrupperna klarare fastslås genom en ny förordning.

Som ovan nämnts har regeringen för avsikt att omarbeta 1976 års förordning om statliga myndigheters ansvar för åtgärder för invandrare. Utskottet förutsätter att regeringen i det sammanhanget särskilt överväger frågan om hur myndigheternas ansvar för information närmare skall preciseras. Någon åtgärd med anledning av motion 1984/85:2307 i nu behandlad del anser utskottet inte erforderlig.

Lars Werner m. fl. begär i motion 342 yrkande 6 att regeringen skall lägga fram förslag till ett nytt anslag för bekostande av informationsinsatser inom folkrörelserna för att bemöta främlingsfientliga attityder.

Som redovisats ovan har en kraftig ekonomisk satsning skett på informations- och opinionsbildningsområdet i syfte att öka kunskaperna och förståelsen hos allmänheten när det gäller invandrare och invandring. Tillgängliga medel för informationsinsatser kommer i stor utsträckning att användas för samverkan centralt eller lokalt mellan offentliga organ och olika folkrörelser. Utskottet finner mot denna bakgrund inte anledning föreslå något nytt anslag avsett enbart för informationsinsatser inom folkrörelserna.

Arbetsmarknadsfrågor

I propositionen framhålls att invandrarnas arbetsmarknadssituation visar på flera mycket oroväckande tendenser och att arbetslösheten bland utländska medborgare fortfarande är ungefär dubbelt så hög som i hela befolkningen. Statsrådet betonar att alla krafter måste mobiliseras för att hjälpa invandrarna in på arbetsmarknaden och för att förhindra en utslagning. Arbetsmarknadsverket (AMS) har under år 1985 inlett arbetet på ett handlingsprogram för invandrar- resp. flyktingfrågor. Statsrådet förordar, mot bakgrund av att nya kommuner tar emot invandrare, att AMS regelbundet gör en översyn av personalbehovet m. m. vid arbetsförmedlingar i invandrartäta områden.

Vidare framhålls i propositionen att ett omfattande utvecklingsarbete har inletts för att finna lämpliga metoder att anpassa de arbetsmarknadspolitiska och utbildningspolitiska insatserna till olika invandrargruppers behov. AMS har begärt att få extra resurser för personal, tolkar, utbildningsinsatser m. m. i fem kommuner för att ordna en försöksverksamhet. Statsrådet bedömer detta angeläget, och vissa medel kommer att ställas till förfogande för ändamålet.

Unga invandrares problem på arbetsmarknaden bör enligt statsrådet ägnas särskild uppmärksamhet, liksom invandrarkvinnornas problem. Bidrag har nyligen beviljats till ett projekt som syftar till att stärka invandrarflickors och invandrarkvinnors ställning. I årets budgetproposition beräknas särskilda medel för jämställdhetsåtgärder, varvid invandrarkvinnornas situation särskilt kommer att beaktas vid fördelningen av dessa medel.

I propositionen framhålls vidare att det är av största betydelse att invandrares kunskaper och kompetens verkligen tillvaratas på svensk arbetsmarknad. Inom många områden bör kunskaper i andra språk än svenska kunna vara meriterande. Föredragande statsrådet erinrar också om att frågan om värdering av utländsk högre utbildning i förhållande till utbildning inom det svenska högskolesystemet har behandlats av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) i en rapport (1983:19). UHÄ har därefter bedrivit en försöksverksamhet och ett stort antal s. k. ekvivalensbedömningar har gjorts av enskilda individers utbildning i olika länders högskolesystem.

Invandrarkvinnornas problem på arbetsmarknaden behandlas i motion 342 av Lars Werner m. fl. (yrkande 12 a). Motionärerna anför att samhället kan stödja kvinnorna genom att bl. a. öka möjligheterna till svenskundervisning och samhällsorientering, men att detta måste ske utifrån kvinnornas situation och förutsättningar. Kvinnorna har ofta svårigheter att följa utbildningar upplagda över en längre tid, varför det är viktigt att nya metoder som veckoslutskurser eller kortare utbildningar på folkhögskolor prövas i ökad utsträckning.

Riksdagen har nyligen (prop. 1985/86:67, UbU 10, rskr. 143) fattat beslut om svenskundervisning för invandrare. Enligt beslutet får kommunerna ett lagstadgat ansvar för att grund-sfi ordnas antingen av kommunen själv eller, på kommunens uppdrag, av studieförbund eller folkhögskolor. Påbyggnads-sfi skall därefter kunna ges antingen i samband med arbetsmarknadsutbildning eller i studiecirkelform hos studieförbunden. Riksdagen har understrukit vikten av att kommunerna så långt det är möjligt tar hänsyn till de önskemål invandrarna kan ha om anordnare av utbildningen. Samhällsinformation ingår som en viktig del i grund-sfi-undervisningen. I den av regeringen nyligen fastställda läroplanen betonas att undervisningen skall anpassas till deltagarnas förutsättningar, behov och intressen, och deras olikartade erfarenheter och kunskaper skall tas till vara. För deltagare med särskilda behov skall stödundervisning kunna sättas in vid sidan av den ordinarie gruppens arbete.

Enligt utskottets mening tillgodoser det anförda syftet med motion 342 i nu behandlad del.

UHÄ:s ovannämnda försöksverksamhet berörs i två motioner. Kenth Skårvik m. fl. begär i motion 345 (yrkande 9) ett tillkännagivande om att det

är angeläget att stärka UHÄ:s verksamhet med att ta till vara invandrarnas kunskaper och kompetens och att skapa möjligheter till kompletteringsutbildning inom tekniska yrken. Rune Backlund m. fl. begär i motion 347 (yrkande 2) att regeringen skall ta initiativ för att skapa en rättvisande meritvärdering för invandrare. Motionärerna anser att UHÄ:s försöksverksamhet bör bedrivas med sådan kraft att man snarast når en permanent lösning i frågan.

Försöksverksamheten är föranledd av den av Sverige undertecknade konventionen om erkännande av studier, diplom och examina avseende högre utbildning i stater som tillhör Europaregionen inom UNESCO. Enligt UHÄ:s anslagsframställning för budgetåret 1986/87 inkom under budgetåret 1984/85 ca 200 framställningar om värdering av utländsk högskoleutbildning. För budgetåret 1986/87 beräknas verksamheten bli fördubblad. När försöksverksamheten började fanns det inte någonstans i Sverige en samlad kompetens på området, och ärendena under budgetåret 1984/85 har nästan undantagslöst inneburit omfattande och tidsödande undersökningar. UHÄ har successivt kunnat bygga upp en begränsad egen dokumentation och kunskap genom att inventera förekomsten inom den svenska högskolan av personer som har fått sin egen grundläggande högre utbildning i ett annat land och hålla utbildningsseminarier för dem samt genom ingående kontakter med andra länder där motsvarande verksamhet bedrivs. Även fortsättningsvis kommer dock varje ärende att kräva en betydande arbetsinsats. Kostnaderna härför kommer emellertid så småningom att kunna reduceras allt eftersom kunskapen och erfarenheten byggs ut.

Med hänsyn till den uppbyggnad av verksamheten med värdering av utländsk högskoleutbildning som pågår inom UHÄ och som enligt vad som framgår av propositionen beräknas bli utvärderad inom den närmaste tiden anser utskottet att någon åtgärd i frågan inte är påkallad. Såvitt gäller möjligheterna till kompletteringsutbildning inom tekniska yrken vill utskottet erinra om att såväl högskoleförordningen som vuxenutbildningsförordningen ger utrymme för vederbörande styrelse för utbildning resp. skolstyrelse att vid behov inrätta kurser för sådan utbildning. Såsom framgår av propositionen bedrivs sedan år 1980 i Stockholms län en verksamhet i syfte att ge invandrare med akademisk eller minst gymnasial utbildning i hemlandet och goda grundkunskaper i svenska viss kompletterande utbildning med teknisk eller ekonomisk inriktning. Det är enligt utskottets uppfattning angeläget att sådana verksamheter bedrivs även inom andra regioner så att invandrarnas kompetens och kunskaper tas till vara på ett bättre sätt än vad som hittills skett. Verksamheten med kompletteringsutbildningar har emellertid till stor del samband med UHÄ:s verksamhet med meritvärdering och kan förutsättas bli uppmärksammad i det sammanhanget.

Med det anförda får motionerna 345 yrkande 9 och 347 yrkande 2 anses besvarade.

I motion 347 av Rune Backlund begärs också (yrkande 3) att regeringen *skall ta initiativ till att öka rekryteringen av invandrare till polisyrket.* Motionärerna hänvisar till att andelen invandrare inom detta yrke är ovanligt liten, samtidigt som yrkesgruppen ofta kommer i kontakt med konflikter till

följd av olika kulturbakgrund och också får den första kontakten med flyktingarna.

Frågan om en ökad rekrytering av invandrare till polisyrket behandlades av riksdagen vid föregående riksmöte. Justitieutskottet erinrade i sitt av riksdagen godkända betänkande JuU 1984/85:18 om att riksdagens principbeslut år 1981 (prop. 1980/81:13, JuU 24, rskr. 210) om en reform för polisväsendet bl. a. innebar att villkoren för antagning till polisyrket ändrats genom att värnpliktskravet för manliga sökande utgått och en del andra krav mjukats upp. Utskottet hade inhämtat att sökande med invandrarbakgrund regelmässigt förekommer vid antagningen till polishögskolan. Utskottet underströk för sin del vikten av uttalandet i samband med 1981 års principbeslut om att det självfallet är av värde om poliskåren företräder ett så brett befolkningsunderlag som möjligt och om kårens sammansättning på skilda nivåer även avspeglar det förhållandet att en betydande del av landets befolkning numera har invandrarbakgrund. Utskottet utgick från att detta synsätt även framgent skulle prägla rekryteringsarbetet.

Enligt socialförsäkringsutskottets uppfattning tillgodoser riksdagens tidigare uttalande i frågan syftet med motion 347 yrkande 3, och någon åtgärd med anledning av motionsyrkandet är inte påkallad.

Sociala frågor

I propositionen betonas angelägenheten av att det finns tillgång till flerspråkig personal inom socialtjänsten och vårdsektorn i övrigt liksom att det finns en väl fungerande tolkservice samt kunskaper och insikter om de kulturer invandrarna kommer från. Vidare är det angeläget att det sker en metodutveckling inom socialtjänsten för att möta invandrarnas särskilda behov. Vid planeringen av barnomsorgen är det viktigt att hänsyn tas till invandrarbarnens behov av särskilt stöd och till att barnomsorg ofta är en förutsättning för deltagande i svenskundervisning.

Föredragande statsrådet erinrar om att det inom socialstyrelsen pågår ett arbete för att genom registrering av hemspråket inom mödra- och barnhälsovården få en bättre bild av barnens språkmiljö. Detta arbete kan ge ett bättre planeringsunderlag för kommunerna. Hemspråksinsatserna bör planeras utifrån en samsyn mellan insatser i förskolan och i skolan, vilket nödvändiggör ett samarbete mellan socialnämnd och skolstyrelse.

Vid omhändertagande av barn med invandrarbakgrund är det enligt propositionen mycket angeläget att barnen får hålla kontakt med sin kultur och sitt språk. Placering i miljö där ingen talar barnets eget språk bör komma i fråga endast i undantagsfall, t. ex. vid omedelbart omhändertagande. Vid en sådan placering måste barnet på annat sätt få tillfälle att hålla kontakt med sin kultur och utveckla sitt modersmål.

Såvitt gäller äldreomsorgen kommer denna i framtiden att behöva anpassas till de särskilda behov som äldre invandrare har, inte minst för att uppfylla såväl de invandrarpolitiska målen som socialtjänstens delmål för äldreomsorgen, nämligen normalisering och självbestämmande.

I propositionen erinras om att medel till utvecklingsarbete bland barn och ungdom har utgått från allmänna arvsfonden till utvecklingsarbete inom

idrottsrörelsen, varvid i riktlinjerna för arbetet bl. a. angetts att försök att i ökad utsträckning engagera invandrarungdom bör göras. Vidare har medel utgått för utvecklingsarbete vid fritidsgårdar. Statsrådet finner det angeläget att verksamheten med arvsfondsmedel utvärderas så att generella slutsatser kan dras.

Ett flertal motioner berör frågor som rör kommuners och landstings verksamhetsområden.

Lars Werner m. fl. begär i motion 342 (yrkande 12 c) ett förslag från regeringen om att kommunerna skall ges särskilt ekonomiskt stöd för en metodutveckling av socialtjänstens arbete med utsatta familjer från olika etniska grupper. Vidare begärs (yrkandena 7–9) att regeringen skall vidta åtgärder för att starta ett socialt stödprojekt bland invandrarungdomar. Detta bör enligt motionärerna organiseras och administreras av kommunerna med full kostnadstäckning genom statsbidrag. Statsbidraget i fråga bör finansieras genom en särskild arbetsgivaravgift.

Likartade motionsyrkanden har tidigare avslagits av riksdagen, senast under föregående riksmöte. I socialutskottets av riksdagen godkända betänkande SoU 1984/85:14 hänvisade utskottet beträffande en metodutveckling av socialtjänstens arbete med invandrarfamiljer till att ett arbete pågick inom socialstyrelsen för att sammanställa allmänna råd angående individuellt arbete med invandrarbarn och invandrarfamiljer med barn. Vidare pågick inom ramen för ett nordiskt samarbetsprojekt inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten ett svenskt projekt som syftade till kunskapsinsamlande om skilsmässor och familjer i kris bland vissa invandrargrupper. Utskottet ansåg att det var viktigt att det skedde en fortsatt metodutveckling av socialtjänstens arbete bland olika invandrargrupper och framhöll att socialstyrelsen hade ett särskilt ansvar för att sprida kunskaper och erfarenheter på detta område.

Beträffande frågan om statsbidrag till ett socialt stödprojekt bland invandrarungdomar konstaterade socialutskottet i samma betänkande att en omfattande projektverksamhet redan pågick på flera håll när det gällde att på olika sätt förbättra invandrarbarnens och ungdomens fritidssituation och därigenom förhindra utslagning och att med hänsyn härtill någon riksdagens åtgärd i frågan inte kunde anses erforderlig.

Mot bakgrund av vad som redovisats i propositionen om angelägenheten av att utvärdera verksamheten med arvsfondsmedel så att generella slutsatser kan dras anser utskottet att riksdagen bör vidhålla sitt tidigare ställningstagande. Utskottet avstyrker bifall till motion 342 i nu behandlade delar.

I motion 347 av Rune Backlund m. fl. begärs ett tillkännagivande om angelägenheten av att de som arbetar med familjerådgivning är tvåspråkiga och äger stor kännedom om den kulturella bakgrunden för dem som söker rådgivning (yrkande 11). Motionärerna anser också att socialstyrelsens och invandrarverkets konferens i september 1984 om kvinnomisshandel som särskilt uppmärksammade invandrarkvinnornas situation måste följas upp, och i det arbetet måste stor uppmärksamhet ägnas åt flyktingfamiljernas totala situation.

I samma motion, 347 (yrkande 12), och i motion Sf521 (delvis) av Kenth Skårvik m. fl. tas äldre invandrares situation upp. I motionerna framhålls

språksvårigheterna för äldre invandrare och behovet av tvåspråkig personal inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården. I motion 347 hänvisas till en pilotstudie Äldre invandrare som genomförts av invandrarverket och som visat på olika svårigheter som möter äldre invandrare. Motionärerna begär att en kartläggning utförs av äldre invandrares situation. I motion Sf521 framhålls vikten av att kommuner och landsting undersöker vilka behov och önskemål de äldre invandrarna har, vilket bör ges regeringen till känna.

Såsom framhållits i propositionen utreder UHÄ på regeringens uppdrag hur tillgången på tvåspråkig personal inom främst socialtjänstens område samt inom hälso- och sjukvården skall kunna förbättras genom utbildningsinsatser inom högskolan. Uppdraget skall redovisas till regeringen inom kort. Vidare inleddes hösten 1985 en försöksverksamhet med intagning av tvåspråkiga elever till vårdutbildning i gymnasieskolan, bl. a. för att tillgodose behovet av tvåspråkig vårdpersonal. Åtgärder har sålunda redan vidtagits för att möta behovet av tvåspråkig personal inom den kommunala och landstingskommunala sektorn. Vad särskilt angår de kommunala familjerådgivarnas utbildning har BFU-81-kommittén i sitt delbetänkande Familjerådgivning- verksamhet och organisation (Ds S 1983:8) bl. a. behandlat frågor om familjerådgivning för invandrare. Betänkandet har remissbehandlats och bereds inom regeringskansliet.

Socialutskottet har i sitt nyligen avgivna betänkande SoU 1985/86:17 behandlat problematiken kring kvinnomisshandel. Utskottet har ansett att det finns skäl att stödja sådan utvecklings- och försöksverksamhet som syftar till att ge hjälp åt misshandlade kvinnor och deras barn. Frågan om bidrag härtill får emellertid, anför socialutskottet, prövas från fall till fall. I betänkandet erinras om att tre finska kvinnojourer under föregående budgetår fått bidrag från socialdepartementets anslag H 4. Utvecklings- och försöksverksamhet.

Utskottet vill i detta sammanhang också erinra om att statsrådet Gradin i januari i år samlat representanter för kvinnor inom invandrarnas organisationer till en konferens där särskilt frågor som berörde invandrarkvinnornas situation uppmärksammades. I regeringskanslets jämställdhetsarbete är också invandrarkvinnornas situation ett högt prioriterat område.

Såväl IPOK som fördragande statsrådet har understrukit behovet av en förbättrad planering med utgångspunkt i invandrarnas egna önskemål när det gäller äldreomsorgen. En sådan planering ankommer närmast på berörda kommuner och landsting. Kommunerna har också, såsom framhållits i propositionen, i ökad utsträckning börjat observera frågan om äldre invandrare, och särskilda medel har beviljats av regeringen för lokala utvecklingsprojekt inom den sociala hemtjänsten. Frågor med anknytning till äldre invandrare behandlas också av äldreberedningen (S 1981:01) som bl. a. gett ut rapporten Invandrarna och äldreomsorgen. Beredningen beräknas avge sitt huvudbetänkande i år.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motionerna 347 yrkande 11 och 12 och Sf521 i behandlad del inte påkallar någon särskild atgärd från riksdagens sida.

I motion 347 (yrkande 13) begärs ett tillkännagivande om nödvändigheten av ekonomiskt stöd till Röda korsets och Stockholms läns landstings

verksamhet med behandling av tortyroffer.

Av socialutskottets betänkande SoU 1985/86:16 framgår att den ifrågavarande verksamheten påbörjats under hösten 1985 och drivs i form av öppen vård som en försöksverksamhet som skall utvärderas efter två år. Finansiellt har verksamheten stötts, förutom av Röda korset och Stockholms läns landsting, av Stockholms och Botkyrka kommuner samt försäkringskassan i Stockholms län. Vidare har 500 000 kr. utgått i bidrag från allmänna arvsfonden. I betänkandet framhåller utskottet den särskilda vikten av att flyktingar som kommer till Sverige med svåra psykiska och fysiska men efter tortyr kan erbjudas en adekat vård och hjälp för att kunna övervinna sina traumatiska upplevelser. Detta måste dock, enligt socialutskottet, i praktiken främst vara en uppgift för sjukvårdshuvudmännen i de landstingskommuner där flyktingarna som ett resultat av det nya flyktningmottagandet kommer att vistas.

Socialförsäkringsutskottet delar denna uppfattning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att särskilda medel med 2 milj. kr. beräknats under arbetsmarknadsdepartementets anslag D 6 för särskilda bidrag för speciella vårdinsatser för handikappade flyktingar och andra flyktingar med speciella behov. Någon åtgärd med anledning av motion 347 yrkande 13 är mot bakgrund av det anförda inte påkallad.

I motion 345 av Kenth Skårvik (yrkande 8) begärs ett tillkännagivande om att statsbidragen till hemspråksundervisningen i förskolan och grundskolan bör slås samman och att en översyn bör göras i detta syfte.

Skolöverstyrelsen har nyligen fått i uppdrag av regeringen att göra en översyn av reglerna om statsbidrag till kommuner för kostnader för undervisning i hemspråk och studiehandledning på hemspråk samt undervisning i svenska som andra språk i grundskolan. I uppdraget ingår bl. a. att överväga vilka möjligheter som finns att samutnyttja statsbidragen vad avser hemspråksundervisningen i grundskolan och hemspråksträningen i förskolan i syfte att åstadkomma en helhetssyn av insatserna i förskola och skola och göra det möjligt att prioritera insatserna för barn i de lägre åldrarna. Uppdraget skall redovisas den 1 september 1987.

Utskottet finner att syftet med motion 345 yrkande 8 är tillgodosett med det nämnda uppdraget.

Utskottet behandlar slutligen under detta avsnitt motion U522 av Lars Werner såvitt avser yrkande 4 som överlämnats av utrikesutskottet för behandling av socialförsäkringsutskottet. Motionärerna begär att åtgärder vidtas så att den kurdiska befolkningsgruppens särskilda situation i Sverige uppmärksammas bättre än vad som hittills skett.

Såsom framhållits i motionen är kurdernas situation annorlunda än andra flyktinggruppers genom att det officiellt inte finns någon kurdisk nation och kurdernas hemtrakt, Kurdistan, är delad mellan flera länder. Kurdernas situation har emellertid uppmärksammats dels genom en monografi om kurderna som skrivits av Alar Kuutmann på uppdrag av invandrarverket och getts ut av verket i pocketform år 1983. Boken behandlar såväl kurdernas historia, språk, kultur och traditioner och det aktuella politiska läget i hemländerna som kurdernas situation i Sverige. Boken är tänkt att kunna förmedla till och beskriva problemställningarna för dem som kommer i

kontakt med det kurdiska folket. Vidare har Memo Yetkin på socialstyrelsens uppdrag författat en skrift, Kurderna och Kurdistan, som getts ut i form av en PM av socialstyrelsen år 1984. Också denna skrift beskriver kurdernas förhållande såväl i hemländerna som i exil.

Även utskottet finner det angeläget att kurdernas speciella situation uppmärksammas och att en saklig information ges om deras förhållanden. Utskottet finner emellertid att detta i hög grad skett genom invandrarverkets och socialstyrelsens nämnda publikationer, som finns tillgängliga för dem som i sitt dagliga arbete sysslar med invandrare och flyktingfrågor och kommer i kontakt med kurder. Någon åtgärd med anledning av motion U522 yrkande 4 finner utskottet inte påkallad.

Bostadsfrågor

Föredragande statsrådet framhåller att invandrarnas bostadsfrågor bör så långt möjligt lösas inom ramen för den generella bostadspolitiken. Frågan om boendesegregation bör ägnas fortsatt uppmärksamhet, varvid både de negativa och de positiva effekterna av viss etnisk koncentration måste beaktas. Härvid bör också frågan om det svenska språkets ställning i invandrartäta bostadsområden ägnas särskild uppmärksamhet.

Språkregistrering

IPOK har förordat att en frivillig registrering kan ske av annat modersmål än svenska och att 1983 års folkbokföringskommitté får i uppdrag att utreda frågan.

Föredragande statsrådet delar flera remissinstansers tveksamhet till IPOK:s förslag och refererar till att Centrum för invandringsforskning vid universitetet i Stockholm har gjort en undersökning om benägenheten att delta i frivillig språkregistrering bland invandrare födda i Finland. Resultatet av undersökningen kan tolkas så att benägenheten att frivilligt registrera sin språktillhörighet betydligt understiger 100 %.

Statsrådet påpekar också att en frivillig språkregistrering inte skulle ha någon administrativ betydelse. Det avgörande skälet mot en språkregistrering är dock, anför hon, att en registrering inte är förenlig med de principer om gemenskap och om respekt för den personliga integriteten som invandrarpolitiken bygger på. Hon erinrar om att SIV i samband med prövningen av uppehållstillstånd för utomnordiska medborgare registrerar språktillhörighet för bl. a information till invandraren på eget språk. Detta syfte kunde såvitt avser finska medborgare nås om det internordiska flyttningsbetyget kompletterades med uppgift om modersmål. Statsrådets avsikt är att senare föreslå regeringen att ge riksskatteverket i uppdrag att utreda frågan.

Alf Svensson begär i motion 346 yrkande 3 ett beslut av riksdagen om att den finskspråkiga befolkningen i Sverige skall få möjlighet till frivillig registrering av modersmålet i folkbokföringen.

Med hänvisning till vad som redovisats i propositionen i frågan avstyrker utskottet bifall till det nu aktuella motionsyrkandet.

IPOK lade i sitt slutbetänkande SOU 1984:58 fram förslag om en ökad satsning på kulturområdet, bl. a. i form av ett särskilt stöd för invandrares och minoriteters kulturverksamhet. IPOK betonade kulturrådets roll i sammanhanget och föreslog att rådet skulle få bättre möjligheter att främja invandrares kulturliv både när det gäller att bevaka utvecklingen, ta initiativ till nya insatser och administrera bidrag. Kommittén föreslog att i kulturrådets styrelse skulle ingå en representant för invandrarintressen.

Något förslag om ett särskilt stöd för invandrarnas kulturverksamhet läggs inte fram i propositionen. I denna framhålls att kulturrådet skall – i enlighet med principen för genomförandet av de invandrarpolitiska målen att varje fackmyndighet inom sitt område har samma ansvar för invandrare som för den övriga befolkningen – ha det övergripande ansvaret att i sitt ordinarie arbete beakta invandrarnas behov. Invandrarnas delaktighet i olika former av kulturstöd bör enligt propositionen kunna stärkas ytterligare genom riktade informationsinsatser från kulturrådets sida till invandrarna och deras organisationer i fråga om befintliga bidragsmöjligheter. Också kommuner och landsting bör uppmärksammas på behovet av informationsinsatser för invandrarna och deras lokala föreningar beträffande de stödmöjligheter som står till buds.

Ett flertal motioner rör invandrarnas möjligheter att få del av kulturlivet. Utskottet har i fråga om motioner med detta syfte inhämtat yttrande från kulturutskottet. Yttrandet, KrU 1985/86:5 y, återfinns som bilaga 2 till betänkandet. Kulturutskottet har i yttrandet också innefattat motionerna Kr285, Kr288, Kr317 och Kr324, vilka överlämnats till socialförsäkringsutskottet för vidare behandling.

Fyra motioner tar upp IPOK:s förslag om åtgärder för invandrare inom kultursektorn, nämligen motionerna 341 av Hans Göran Franck m. fl. (yrkande 2), 345 av Kenth Skårvik m. fl. (yrkandena 6 och 7), 342 av Lars Werner m. fl. (yrkande 2) och 1984/85:794 av Lars Werner m. fl. (yrkande 3). Motionärerna anser att invandrarorganisationerna bör erhålla ett särskilt stöd för sin kulturella verksamhet och att invandrarna bör vara representerade inom statens kulturråd. I motion 342 begärs att riksdagen skall anvisa 3 milj. kr. för ändamålet medan i övriga motioner begärs ett tillkännagivande i frågan.

Kulturutskottet har med hänvisning till de i propositionen gjorda uttalandena i fråga om stöd till invandrarorganisationernas kulturella verksamhet avstyrkt bifall till de förenämnda motionsyrkandena. Såvitt gäller invandrarnas representation i kulturrådet har utskottet erinrat om att rådets organisation och uppgifter för närvarande är föremål för en utredning som beräknas bli avslutad under sommaren 1986 och att frågan med hänsyn härtill inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Socialförsäkringsutskottet delar kulturutskottets uppfattning och avstyrker bifall till motionerna 341 yrkande 2, 342 yrkande 2, 345 yrkandena 6 och 7 samt 1984/85:794 yrkande 3.

I motion Kr317 av Alf Svensson begärs förslag om ökat stöd åt finska kulturella aktiviteter, bl. a. i form av bättre möjligheter att producera finskspråkiga program i radio och TV. Kulturutskottet har i sitt yttrande

avstyrkt bifall till motionsyrkandet med hänvisning till det omfattande stöd som i dag utgår till de i Sverige bosatta finländarnas aktiviteter. Kulturutskottet har vidare avstyrkt bifall till två motionsyrkanden, 1984/85:2229 av Oswald Söderqvist m. fl. och U522 (yrkande 5) av Lars Werner m. fl., om inrättande av ett kurdiskt kulturcentrum i Sverige och därvid erinrat om att den i propositionen föreslagna omläggningen av statsbidragen till invandrarnas riksorganisationer bl. a. har till syfte att organisationerna utan alltför detaljerade statsbidragsföreskrifter bör vara fria att själva bedöma vilken verksamhet man vill prioritera.

Även socialförsäkringsutskottet avstyrker bifall till de nu redovisade motionsförslagen om särskilt stöd till kulturverksamhet inom vissa invandrargrupper.

Motionärerna i motionerna Kr285 av Karl-Göran Biörsmark och Börje Stensson och Kr324 av Per-Olof Strindberg och Christer Nilsson anser att ett invandrarmuseum bör tillskapas i Norrköping medan Margareta Andrén i motion Kr 288 anser att ett sådant museum bör inrättas i Stockholms län. Beträffande dessa förslag har kulturutskottet erinrat om att det tidigare behandlat motioner om inrättande av invandrarmuseum och senast i betänkande KrU 1985/86:3 uttalat angelägenheten av att invandrarnas kulturer, samhällsförhållanden och inte minst invandringen som samhällsföreteelse i stort är områden som bör dokumenteras på ett mer systematiskt sätt. Kulturutskottet har hänvisat till att frågan om dokumentation av invandrarnas kulturer kommer att behandlas i anslutning till den utredning om de centrala museernas uppgifter som pågår inom statens kulturråd. Vidare har kulturutskottet i betänkande KrU 1985/86:18 erinrat om att utbildningsdepartementet avser att i ett sammanhang behandla ett flertal framställningar om inrättande av invandrarcentrum och invandrarmuseum. Med hänvisning härtill avstyrker kulturutskottet bifall till motionerna Kr285, Kr288 och Kr324, och socialförsäkringsutskottet anser att riksdagen bör besluta i enlighet härmed.

I fyra motioner begärs ett ökat anslag till Immigrantinstitutet i Borås. Institutet får för innevarande budgetår ett bidrag om 200 000 kr. som utgår av medel som anvisats under utbildningsdepartementets anslag F 3. Bidrag till särskilda kulturella ändamål och någon förändring härvidlag är enligt årets budgetproposition inte avsedd för budgetåret 1986/87. Enligt motionerna 339 av Lennart Brunander och Hans Nyhage och 344 av Viola Claesson bör riksdagen besluta att Immigrantinstitutet skall få ett bidrag på 400 000 kr. per år. Gunnel Liljegren m. fl. anför i motion 343 att institutet, enligt egen uppgift, behöver ett tillskott på ca 400 000 kr. årligen och begär beslut om att institutet skall beviljas ett årligt anslag inom ramen för det i den förevarande propositionen föreslagna nya stödsystemet för invandrarorganisationerna. Kerstin Göthberg slutligen begär i motion 348 beslut om att de ytterligare medel till Immigrantinstitutet – utöver vad som utgår från utbildningsdepartementets anslag F 3 – som erfordras för verksamheten skall beviljas under arbetsmarknadsdepartementets anslag D 3. Sistnämnda anslag bör därför enligt motionärerna höjas med 200 000 kr.

Kulturutskottet har i sitt yttrande ansett att bidraget till Immigrantinstitutet bör höjas med 200 000 kr. men att medel härför, såsom förordats i

motionerna 343 och 348, bör utgå från arbetsmarknadsdepartementets anslag D 3.

Såsom framhållits i kulturutskottets yttrande är frågan om bidrag till enskilda arkiv föremål för utredning inom arkivutredningen (U 1985:07). Frågor om invandrarforskning kommer att behandlas i den forskningspolitiska proposition som regeringen planerar att lämna till riksdagen under våren 1987.

I avvaktan på att frågan om Immigrantinstitutets behov av medel kan bli närmare prövad i pågående utrednings- och beredningsarbete kan socialförsäkringsutskottet för sin del inte tillstyrka att ett ytterligare bidrag till institutets verksamhet nu skall utges inom ramen för de medel på reservationsanslaget D 3 som beräknas för nästa budgetår för att täcka nödvändiga utgifter för invandrarorganisationernas centrala verksamhet m. m. Utskottet är inte heller berett att föreslå en höjning av anslaget för detta ändamål. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att avsikten är att Immigranternas riksförbund, vars medlemmar är kollektivt anslutna till Immigrantinstitutet och som därmed är den dominerande föreningen i institutets organisation, skall erhålla bidrag för sin verksamhet från anslaget D 3.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 339, 343, 344 och 348.

I motion 1984/85:305 av Kerstin Anér m. fl. (yrkandena 2–4) föreslås att statens invandrarverk och de myndigheter som är ansvariga för folkbokföringen får i uppgift att reellt och effektivt stödja invandrarkyrkorna i deras ansträngningar att nå sina medlemmar. Vidare bör invandrarkyrkorna inom ramen för befintliga bidragsmöjligheter få särskilda verksamhets- och lokalbidrag. Invandrarpolitiken i sin helhet bör inriktas på att nå och hjälpa invandrarna genom deras egna kyrkor i lika hög grad som genom deras övriga organisationer.

Kulturutskottet har i anslutning till behandlingen av de nämnda motionsyrkandena erinrat om att en särskild arbetsgrupp tillsatts i november 1985 för att se över reglerna om statligt stöd till invandrarnas trossamfund. Kulturutskottet har i sitt yttrande lämnat en utförlig redogörelse för de överväganden som ingår i utredningsarbetet och med hänvisning härtill ansett att motionen i nu aktuell del inte behöver föranleda någon riksdagens åtgärd. Även ett förslag i motion 345 av Kenth Skårvik m. fl. (yrkande 1) om att riksdagen skall uttala att arbetsgruppen förutsätts lägga fram förslag om ett förbättrat stöd till invandrarnas trossamfund avstyrks av kulturutskottet med hänvisning till att arbetsgruppens kommande förslag inte bör föregripas.

Socialförsäkringsutskottet ansluter sig till kulturutskottets uppfattning och avstyrker bifall till motionerna 1984/85:305 yrkandena 2–4 och motion 345 yrkande 1.

Utskottet avstyrker på anförda skäl även bifall till motion Sf521 av Kenth Skårvik (delvis) vari också begärs ett tillkännagivande om stöd till invandrarnas trossamfund.

Kulturutskottet har i sitt yttrande berört även motionerna 342 yrkande 12 b och 347 yrkande 10. Med hänsyn till att kulturutskottet i annat sammanhang kommer att behandla frågor som tas upp i nämnda motionsyrkanden har socialförsäkringsutskottet beslutat att överlämna yrkandena i

fråga till kulturutskottet för behandling.

Utskottet behandlar under detta avsnitt slutligen yrkande 5 i motion 347 av Rune Backlund m. fl. Motionärerna begär ett tillkännagivande om att i den satsning som görs på kultur i skolan måste invandrarkulturen bli en viktig del.

Utbildningsutskottet har i betänkande UbU 1984/85:12 behandlat förslag i 1985 års budgetproposition om förändringar av skolans arbete i syfte att få ett interkulturellt synsätt i undervisningen. Utskottet har helt instämt i propositionens uppfattning att ett interkulturellt perspektiv måste läggas på undervisningen för att bl. a. motverka negativa attityder och fördomar inte bara hos majoritetsbefolkningen utan också hos olika etniska minoritetsgrupper. Undervisningen i skolan bör syfta till att öka förståelsen och den ömsesidiga respekten för olika kulturellt betingade förhållningssätt. Ett interkulturellt synsätt i skolans verksamhet måste, anför utskottet, givetvis bygga på kunskap och medvetenhet hos lärare och andra personalkategorier inom skolan, och ett interkulturellt perspektiv måste ingå som en aspekt såväl i grundutbildningen som i fortbildningen av lärare och andra personalgrupper. Mot bakgrund av dessa uttalanden anser socialförsäkringsutskottet att någon åtgärd med anledning av motion 347 yrkande 5 inte är påkallad.

Statens invandrarverk

Statens invandrarverk bör enligt propositionen ha kvar ett ansvar för samordning och bevakning av myndigheternas åtgärder för invandrare. Verkets insatser bör dock anpassas till fackmyndigheternas ökade kunskaper om behovet av åtgärder och den utveckling av åtgärder som skett under den senaste tioårsperioden. Verkets ambitionsnivå i fråga om bevakning och samordning bör vidare anpassas till de krav som kommit att ställas på verket som en följd av det nya systemet för flyktingmottagning.

Forskningsfrågor

I propositionen erinrar föredragande statsrådet om att hon i den forskningspolitiska proposition som behandlades av riksdagen år 1984 (prop. 1983/84:107, UbU 28, rskr. 401) framhållit att invandrarpolitiken är ett angeläget och nytt forskningsområde. En av delegationen för invandrarforskning (DEIFO) nyligen lämnad redovisning av genomförd och pågående forskning inom området visar att området är under snabb utveckling och engagerar allt fler forskare. DEIFO har också, med utgångspunkt i vad som framhållits i propositionen om forskningsområden som förtjänar särskild uppmärksamhet, utarbetat ett program för invandrarforskning.

Som särskilt angelägna forskningsområden framhåller statsrådet i den förevarande propositionen etniska relationer och etnisk diskriminering. Även olika invandrargruppers – särskilt kvinnors – arbetslivsförhållanden liksom det nya systemet med flyktingmottagning bör ägnas ökad uppmärksamhet genom forskning.

Statsrådet anser det också angeläget att forskningen inom centrumbildningar och liknande tvärvetenskapliga miljöer vid universitet och högskolor utvecklas och konsolideras.

I motion Sf514 av Hans Göran Franck m. fl. begärs ett tillkännagivande om behovet av flyktingpolitisk forskning för att öka kunskapen om flyktingproblemens politiska och ekonomiska orsaker. I första hand krävs, enligt motionärerna, forskning om konkreta pågående oroshärdar, särskilt angående förutsättningar för varaktiga lösningar av dessa konflikter. Stöd till sådan forskning bör, anför motionärerna, i första hand kanaliseras genom DEIFO.

Den av motionärerna nämnda forskningen har i stora delar karaktär av freds- och konfliktforskning. En basorganisation härför har byggts upp under senare år, och freds- och konfliktforskning bedrivs nu vid universiteten i Lund, Uppsala och Göteborg. Forskning på området sker även vid det internationella fredsforskningsuniversitetet i Stockholm (SIPRI). Den nu nämnda forskningen tangerar också den forskning som styrelsen för u-landsforskning, SAREC, finansierar.

Utbildningsutskottet behandlade vid föregående riksmöte frågan om ytterligare särskilda medel för utbyggnad av basorganisationen för freds- och konfliktforskning. Utskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande UbU 1984/85:33 att det inte var berett föreslå riksdagen att ytterligare medel skulle avsättas för ändamålet utan erinrade om att universiteten och högskolorna var ålagda att genom omfördelning av medel åstadkomma förnyelse.

Av DEIFO:s rapport Invandrare och etniska minoriteter som utkom i april 1985 framgår att det finns flera områden inom forskningen om invandrare och minoriteter som är angelägna och som bör prioriteras. DEIFO framhåller att den forskning som de anser bör komma till stånd till viss del kommer att finansieras via arbetsmarknadsdepartementets anslag men att det huvudsakliga ansvaret för kunskapsuppbyggandet åligger universiteten. Den utveckling av tvärvetenskapliga miljöer på forskningsområdet invandrare och minoriteter som sker vid universiteten bör enligt DEIFO stödjas, och det viktigaste är härvid att en satsning kommer till stånd på tjänster vid universiteten, direkt inriktade på detta forskningsområde.

I propositionen betonar som nämnts föredragande statsrådet att centrumbildningar och liknande tvärvetenskapliga arrangemang med särskild inriktning mot migrations- och etnicitetsforskning som vuxit fram vid olika universitet och högskolor är värda allt stöd och att deras verksamhet bör utvecklas och konsolideras. Mot denna bakgrund och med hänsyn till att frågor om invandrarforskning kommer att behandlas i den forskningspolitiska proposition som regeringen planerar att lämna till riksdagen våren 1987 förutsätter utskottet att angelägenheten av kunskaper om förhållanden i utvandringsländerna och om vilka faktorer som ger upphov till förändringar i flyktingsituationen i världen kommer att beaktas vid beredningen av den nämnda propositionen. Motion Sf514 får med det anförda anses besvarad.

Ytterligare en motion tar upp frågan om forskning, nämligen motion 347 av Rune Backlund m. fl. (yrkande 5, delvis). Motionärerna framhåller vikten av kunskaper om invandringens roll, betydelse och förutsättningar och av fortsatt forskning om den första och andra generationens livssituation i Sverige. Vidare behövs, anför motionärerna, forskning om identitet, om nationalitet och medborgarskap. Forskning behövs också i stort om etniska minoriteters möjligheter att bevara och utveckla sin kultur i Sverige.

Slutligen är de etniska konflikter som då och då förekommer mellan majoritets- och minoritetsbefolkningar ett viktigt område för forskning. Motionärerna begär ett tillkännagivande av vad de anfört om invandrarkulturens ställning inom forskningen.

Motionens önskemål om forskning överensstämmer i stora delar med de uttalanden som gjordes i den forskningspolitiska propositionen 1983/84:107 beträffande vilka forskningsområden som förtjänar särskild uppmärksamhet. Uttalandena har därefter legat till grund för utformandet av DEIFO:s forskningsprogram. Med hänsyn härtill behöver motionen enligt utskottets mening inte föranleda något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida.

ILO-konventionen (nr 143) om migrerande arbetstagare

ILO-konvention nr 143 godkändes av riksdagen med förbehåll för del II och ratificerades den 28 december 1982. De ursprungligen konstaterade eller befarade hindren mot ratifikation hade successivt eliminerats, och det enda återstående förmodade hindret mot fullständigt godkännande var kravet på likabehandling i fråga om social trygghet enligt konventionens artikel 10.

Artikel 10 i konvention nr 143 handlar om att utforma och genomföra en politik som syftar till att främja och garantera likställdhet (jämlikhet) mellan migrerande arbetstagare och den ratificerande statens egna medborgare. En sådan politik har Sverige antagit och även genomfört till stora delar. Beträffande metoderna att genomföra potitiken medger konventionen stor frihet genom att de kan vara "lämpade efter nationella förhållanden och sedvanor".

ILO:s expertkommitté har slagit fast att omnämnandet av social trygghet i artikeln var avsett att bekräfta en grundläggande princip utan att gå in på de tekniska aspekterna av problemet.

Sedan 1975 års riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken antogs har Sverige bl. a. antagit principer för invandrares rätt till folkpension vid bosättning här och slutit ett antal bilaterala socialförsäkringskonventioner, varför en stor majoritet av i Sverige bosatta utländska medborgare omfattas av system för social trygghet. Dessutom har Sverige år 1984 tillträtt ILO-konventionen (nr 157) om bevarande av rättigheter inom den sociala tryggheten (prop. 1983/84:81, SfU 15, rskr. 154).

I propositionen anförs att de vidtagna åtgärderna och expertkommitténs tolkning av artikel 10 sammantaget innebär en tillräcklig grund för att också det sista påtalade hindret mot ratifikation av konvention nr 143 skall kunna anses undanröjt. Mot bakgrund härav föreslås i propositionen att riksdagen godkänner konventionen även såvitt avser del II.

Utskottet biträder propositionens förslag i denna del.

En ombudsman mot etnisk diskriminering

Regeringen har under detta avsnitt lämnat förslag om en ny lag mot etnisk diskriminering samt om inrättande av en särskild ombudsman mot etnisk diskriminering.

I propositionen anförs att samhället på olika sätt bestämt måste motverka

diskriminering på etnisk grund. Enligt statsrådet har lagstiftning därvid en viktig funktion såväl för att ge ett skydd i det enskilda fallet som för att påverka den allmänna inställningen på området. I svensk rätt finns flera lagbestämmelser som är verksamma mot etnisk diskriminering. Ytterligare lagstiftning särskilt riktad mot etnisk diskriminering i arbetslivet har föreslagits och diskuterats ingående, men enligt föredragande statsrådet föreligger inte nu någon godtagbar lösning med nya sanktionerade förbudsregler på arbetslivets område. I stället föreslås i propositionen en lagstiftning med annan inriktning, nämligen att *en särskild ombudsman mot etnisk diskriminering* tillsätts med uppgift att från en central placering i samhället och med särskild kompetens genom olika åtgärder motverka etnisk diskriminering i arbetslivet och på andra områden av samhällslivet. Uppgiften blir att dels i individuella fall ge råd, dels på ett generellt plan bl. a. genom överläggningar och information arbeta för att gällande rättsregler på området iakttas och för att kartlägga behovet av ytterligare åtgärder mot etnisk diskriminering. Verksamheten bör regleras i lag för att ge uttryck för den stora vikt som tillmäts aktiva insatser mot etnisk diskriminering.

När det gäller *ombudsmannens verksamhetsområde* är avsikten att det skall omfatta hela samhällslivet, eller med andra ord såväl den offentliga sektorn som de delar av samhällslivet där privata verksamheter förekommer. Privatlivet skall inte omfattas. Vidare föreslås att ombudsmannen ägnar särskild uppmärksamhet åt en del av samhällslivet, nämligen arbetslivet. Ombudsmannen skall genom olika åtgärder motverka etnisk diskriminering. *Begreppet etnisk diskriminering* föreslås här få samma principiella innebörd som i brottsbalkens bestämmelse om olaga diskriminering (BrB 16 kap. 9 §) vilket innebär att diskrimineringsgrunderna är ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse.

Såsom ovan nämnts skall *ombudsmannens uppgifter* vara inriktade såväl på individuella som på generella frågor. I de individuella fallen skall ombudsmannen genom bl. a. råd och upplysningar medverka till att den som anser sig ha blivit diskriminerad kan tillvarata sina rättigheter. På det generella planet skall ombudsmannen ta initiativ till åtgärder mot etnisk diskriminering genom överläggningar med myndigheter, företag och organisationer och genom opinionsbildning, information och på annat liknande sätt. Arbetslivet skall som nämnts ägnas särskild uppmärksamhet. På det området föreslås ombudsmannen få befogenheter att vid vite förelägga arbetsgivare att komma till överläggningar med och lämna upplysningar till ombudsmannen. En viktig uppgift skall också vara att rapportera till regeringen om behovet av ytterligare lagstiftning eller andra åtgärder.

I propositionen föreslås vidare att en *särskild nämnd mot etnisk diskriminering* inrättas. Skälen härför är bl. a. att ge ombudsmannen stöd vid uppbyggnaden av verksamheten samt att ge ombudsmannens verksamhet ökad tyngd. I fråga om nämndens sammansättning föreslås att nämnden får tre ledamöter, varav ordföranden skall vara lagkunnig och ha erfarenhet som domare. Vidare föreslås att nämnden skall få följande tre uppgifter. Pröva besvär över vite som ombudsmannen förelagt, ge ombudsmannen råd i principiellt viktiga frågor samt hos regeringen föreslå författningsändringar eller andra åtgärder som är ägnade att motverka etnisk diskriminering.

Beträffande *organisationen* av den nya verksamheten föreslås att ombudsmannen och nämnden inrättas som två nya självständiga myndigheter. Någon saklig anknytning till statens invandrarverk (SIV) eller någon annan myndighet skall således inte komma i fråga. Däremot föreslås att de båda myndigheterna såvitt gäller vissa rent administrativa funktioner och lokalmässigt bör kunna knytas till någon nu existerande myndighet. Beträffande ombudsmannen föreslås att denna förordnas på tre år, samt att något formellt krav på att ombudsmannen skall vara lagkunnig inte bör uppställas. En utvärdering av den nya verksamheten bör göras efter cirka tre år.

I fråga om *resurserna* för ombudsmannens verksamhet anförs i propositionen att det inte är möjligt att nu göra någon bedömning av vilken arbetsbelastning ombudsmannen kommer att möta varken i ett inledningsskede eller på några års sikt. Det hårt ansträngda statsfinansiella läget begränsar också de resurser som kan avsättas för ändamålet. Detta innebär att ett kansli med en handläggare i byrådirektörs/avdelningsdirektörs ställning och en assistent bör ställas till ombudsmannens förfogande. För nämndens arbete fordras en sekreterare på bisysslebasis.

I propositionen föreslås att ett nytt anslag inrättas under tionde huvudtiteln med benämningen D 7. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m. m. Från anslaget skall bestridas kostnaderna för ombudsmannen jämte kansli samt nämnden. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas i propositionen till 1 653 000 kr., varav 1 625 000 kr. avser kostnader för ombudsmannen med kansli. Statsrådet anför härvid att i medelsberäkningen är beaktat behovet av medel för tjänsteresor i samband med informationsmöten och överläggningar samt för tolk- och översättningsarbete.

Slutligen anförs i propositionen under detta avsnitt att i den föreslagna lagstiftningen ingår som ett centralt inslag att enskilda skall kunna vända sig till ombudsmannen och lämna uppgifter med anknytning till påstådd etnisk diskriminering. Vidare föreslås en plikt för arbetsgivare att, utom i vissa undantagsfall, lämna uppgifter till ombudsmannen av betydelse för dennes verksamhet. Det kan i vissa fall tänkas bli fråga om uppgifter av känslig natur. Den nya lagstiftningen föreslås därför kompletterad med en sekretessregel som utformats i enlighet med den som gäller på jämställdhetslagens område.

Motionärerna i motion 340 av Gunnel Liljegren m. fl. anser att diskriminering på etnisk grund endast undantagsvis förekommer i det svenska samhället och att tillräckliga möjligheter redan finns att stävja den. Motionärerna anser också att de åtgärder som vidtagits med anledning av de senaste årens invandrarutredningar är väl ägnade att stärka invandrarnas ställning i samhällslivet. Den institution som föreslås i propositionen, ombudsman med kansli jämte en tremannanämnd, är enligt motionärernas mening överflödig och innebär såväl ökad byråkrati som stor risk för dubbelfunktioner. I motionen yrkas därför avslag på propositionens förslag om lag mot etnisk diskriminering jämte i sekretesslagen föreslagen konsekvensändring. Hans Göran Franck m. fl. anför i motion 341 att en lag mot etnisk diskriminering enligt regeringens förslag inte kommer att bli tillräckligt effektiv med hänsyn till bristen på sanktionsregler. Enligt motionärerna är det angeläget med förslag till såväl straffrättslig som arbetsrättslig lagstiftning mot etnisk

diskriminering inom arbetslivet, och de begär i yrkande 3 ett tillkännagivande härom. I avvaktan på en förbättrad lagstiftning begär motionärerna i yrkande 5 att riksdagen beslutar att vidga ombudsmannens och nämndens kompetens såvitt gäller möjligheten att avge uttalanden i principiellt viktiga ärenden. Slutligen begär motionärerna i yrkande 4 ett tillkännagivande om att regeringen noga skall följa ombudsmannens och nämndens arbete så att kansliresurserna snabbt kan utökas om så erfordras. Lars Werner m. fl. anför i motion 342 att regeringens förslag om en ombudsman mot etnisk diskriminering är helt otillräckligt. Motionärerna anser att en diskrimineringsombudsman som inte har stöd i en särskild lagstiftning mot diskriminering i arbetslivet inte kan ha någon större verkan. Enligt lagförslaget skall diskrimineringsombudsmannen endast agera för att motverka diskriminering utan någon uppgift att föra den enskildes talan i rätten, vilket andra ombudsmän kan göra. Utan lagstiftning och utan fällande domar som skapar prejudikat kan man enligt motionärerna aldrig bevisa att diskriminering på arbetsmarknaden förekommer eftersom det inom detta område föreligger stora bevissvårigheter. På samma grunder anser de att en diskrimineringsombudsman utan stöd av en lagstiftning knappast kommer att kunna motverka diskriminering inom andra viktiga samhällsområden, såsom exempelvis på bostadsmarknaden. Enligt motionärerna måste samhället klart visa sitt avståndstagande från diskriminering genom lagstiftning, och de begär i yrkande 11 förslag till sådan lagstiftning. I motion 345 av Kenth Skårvik m. fl. anförs att det enligt deras uppfattning är uppenbart att det förekommer etnisk diskriminering i arbetslivet. Detta har bl. a. visats av diskrimineringsutredningen. Motionärerna känner därför stark sympati för en lag som gör det möjligt att med kraft beivra etnisk diskriminering bl. a. i arbetslivet, men med hänsyn till den kritik som riktats mot diskrimineringsutredningens förslag från många remissinstanser tillstyrker de i detta läge den föreslagna lagen mot etnisk diskriminering. Enligt motionärerna bör dock en utredning/beredning tillsättas som dels bör få i uppgift att följa tillämpningen av den föreslagna lagen, dels ge förslag till hur en lagstiftning som innehåller sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering skulle kunna utformas. Motionärerna är också tveksamma till om den föreslagna ombudsmannen ges tillräckligt stora resurser. Även behovet av ytterligare personal bör övervägas av nämnda utredning. I yrkande 5 begärs ett tillkännagivande i enlighet med det anförda.

Såsom redovisats i propositionen har diskrimineringsutredningen (DU) i tre betänkanden behandlat olika frågor om lagstiftningsfrågor m. m. mot etnisk diskriminering bl. a. i arbetslivet. DU har i sitt arbete kartlagt förekomsten av etnisk diskriminering i Sverige och därvid visat att det förekommer sådan diskriminering från såväl enskilda som från företag, organisationer och institutioner. Utredningen har särskilt uppmärksammat förhållandena på arbetsmarknaden. Frågan om att kriminalisera etnisk diskriminering i arbetslivet diskuterades av DU, som dock inte lämnade något förslag härom beroende bl. a. på att DU tvivlade på att en sådan reglering skulle ha önskad effektivitet med hänsyn till de stränga beviskraven inom straffrätten. Vidare beaktade utredningen arbetsmarknadens parters ovilja mot en straffrättslig lösning på området. Däremot har DU föreslagit

arbetsrättslig lagstiftning mot etnisk diskriminering efter mönster av jämställdhetslagen. Lagförslaget mötte stark kritik under remissbehandlingen. Kritikerna ansåg bl. a. att en sådan lag skulle föranleda mycket stora tillämpningssvårigheter och därför inte kunna bli ett verksamt instrument mot etnisk diskriminering, särskilt inte i fråga om anställningsärenden på den privata arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund anser statsrådet det inte möjligt att nu införa sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering i arbetslivet inom ramen för vare sig straffrätten eller arbetsrätten. Utskottet delar denna uppfattning och avstyrker därmed bifall till motionerna 341 yrkande 3, 342 yrkande 11 och 345 yrkande 5 i motsvarande del.

Efter remissbehandlingen av DU:s förslag om arbetsrättslig lagstiftning bereddes frågan om lagstiftning mot etnisk diskriminering vidare inom regeringskansliet. Mot bakgrund bl. a. av att DU:s förslag om aktiva åtgärder på arbetslivets område av remissinstanserna ansett som viktiga inslag i arbetet att motverka etnisk diskriminering utarbetades ett promemorieförslag om inrättande av en ombudsman mot etnisk diskriminering. Promemorieförslaget som har remissbehandlats överensstämmer i huvudsak med propositionens förslag vilket redovisats ovan. Utgångspunkten för ombudsmannens verksamhet blir således de rättsregler som gäller i dag. Ombudsmannens verksamhet fordrar dock lagstiftning. I de delar det gäller att ålägga arbetsgivare skyldighet att lämna uppgifter till och komma till överläggningar med ombudsmannen – ålägganden som får ses som särskilt viktiga i fråga om anställningsärenden främst på den privata arbetsmarknaden, där materiella regler mot etnisk diskriminering saknas – fordras att reglerna ges lagform. Föredragande statsrådet anför att det även i övrigt är lämpligt att genom lagstiftning ge ökat eftertryck åt även de kringliggande bestämmelserna om ombudsmannens verksamhet. Genom en lag på området kan statsmakterna tydligare ange sitt program eller sin fasta viljeinriktning att med olika medel aktivt motverka etnisk diskriminering i samhällslivet.

Enligt utskottets mening är den nu föreslagna lagen mot etnisk diskriminering väl ägnad att motverka sådan diskriminering inte minst inom arbetslivets område. Genom att anta nämnda lag ger riksdagen uttryck för sitt bestämda avståndstagande från etnisk diskriminering, vilket enligt utskottets uppfattning är synnerligen betydelsefullt. Utskottet tillstyrker således propositionens förslag i nu behandlade delar och avstyrker därmed bifall till motion 340.

Den föreslagna verksamheten skall enligt propositionen utvärderas efter omkring tre år. Någon särskild utredning med uppgift att följa tillämpningen av den föreslagna lagen på sätt som begärts i motion 345 är enligt utskottets mening därför inte erforderlig. Inte heller anser utskottet att det finns skäl att nu vidga ombudsmannens och nämndens kompetens såvitt gäller möjligheten att avge uttalanden i principiellt viktiga ärenden såsom föreslagits i motion 341. I fråga om kansliresurserna för ombudsmannens och nämndens verksamhet förutsätter utskottet att behovet härav kommer att prövas på nytt inför kommande budgetår. Några tillkännagivanden härom på sätt som begärts i motionerna 341 och 345 är därför enligt utskottets mening inte påkallade. Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 341

yrkandena 4 och 5 och motion 345 yrkande 5 i nu behandlade delar.

Utskottet behandlar i detta sammanhang yrkande 7 i motion Sf520 av Alf Svensson vari begärs ett lagförslag av innebörd att kommunerna skall vara skyldiga att utse en tjänsteman till lokal diskrimineringsombudsman, till vilken personer som anser sig diskriminerade kan vända sig. Tjänstemannen skulle ha skyldighet att anmäla fall av olaga diskriminering eller hets mot folkgrupp till åklagarmyndigheten och också kontinuerligt granska sin kommuns verksamhet inom området.

För närvarande finns i ett stort antal kommuner särskilda invandrarfunktioner med uppgift att bl. a. bevaka invandrares rättigheter på olika områden. Det är sedan många år vanligt att invandrare som upplever sig som diskriminerade vänder sig till kommunens invandrarfunktioner för råd och stöd. Genom inrättandet av en centralt placerad diskrimineringsombudsman får tjänstemän vid regionala och lokala organ tillfälle till samråd m. m. i frågor om etnisk diskriminering. Mot bakgrund härav anser utskottet att något behov av lagstiftning om lokala diskrimineringsombudsmän inte föreligger. Utskottet avstyrker följaktligen bifall till motion Sf520 yrkande 7.

Grunder för statsbidrag till invandrarnas organisationer och bidrag till avgränsade projekt

Regeringen har i anslutning till detta avsnitt föreslagit riksdagen att godkänna de grunder för organisationsstöd till invandrarnas riksorganisationers centrala verksamhet samt för bidrag till avgränsade projekt som förordats i propositionen.

För närvarande utgår bidrag till *invandrarnas riksorganisationers* verksamhet, i form av att SIV ger dels verksamhetsbidrag till invandrarorganisationer, dels bidrag för avgränsade projekt. Medel härför beräknas under arbetsmarknadsdepartementets anslag D 3. Åtgärder för invandrare. Vidare utgår från utbildningsdepartementets anslag G 10 ett särskilt stöd till tidningar på andra språk än svenska.

I propositionen föreslås att nuvarande stöd till verksamheter inom invandrarnas riksorganisationer ersätts av ett nytt system för organisationsstöd. Detta stöd bör utformas på samma sätt som stödet till folkrörelserna. Det särskilda stödet till tidningar på andra språk än svenska föreslås bli avvecklat och de frigjorda resurserna bör i huvudsak slås samman med de resurser och bidrag till invandrarorganisationerna som stått till SIV:s förfogande.

Det nya statsbidraget skall utformas så att organisationerna själva kan välja sin verksamhetsinriktning och inte genom bidragskonstruktionen bli bundna till särskilda verksamheter eller till vissa arbetsformer.

Sådana allmänna nyhetstidningar som hittills kunnat få bidrag från det särskilda tidningsstödet eller från dagspresstödet skall ges möjlighet att erhålla fullt produktionsbidrag inom ramen för stödet till dagspressen. Förslag härom läggs fram av statsrådet Göransson i den del av propositionen som hänvisats till konstitutionsutskottet och som behandlas i betänkande KU 1985/86:23. För publikationsverksamhet som sker inom andra föreningar som inte är riksföreningar eller inom andra typer av sammanslutningar

beräknar statsrådet Gradin medel under anslaget D 3. Utskottet återkommer nedan till detta anslag.

Stödet till riksorganisationerna föreslås utformat såsom ett grundstöd som bygger på indelning i stödklasser efter organisationernas medlemsantal. Stödet bör beräknas med utgångspunkt i antalet personer som själva individuellt har visat att de vill tillhöra riksorganisationen. Det bidragsgrundande medlemsunderlaget bör beräknas med hänsyn till förhållandena vid utgången av organisationernas verksamhetsår under det närmaste föregående bidragsåret. Bidragen bör utgå med följande belopp.

Antal medlemmar	*Bidrag per år*
1 000 – 3 499	250 000
3 500 – 4 499	400 000
4 500 – 6 999	650 000
7 000 – 10 999	800 000
11 000 – 14 999	900 000
15 000 – 29 999	1 100 000
30 000 –	1 300 000

Två riksorganisationer som i dag får verksamhetsbidrag från SIV har invandrare från ett stort antal länder som medlemmar, nämligen Riksförbundet internationella föreningar för invandrarkvinnor och Immigranternas riksförbund. Föredragande statsrådet anför att dessa organisationer även i fortsättningen bör få statsbidrag, i den mån de uppfyller de allmänna kraven härför. Stödet till Riksförbundet internationella föreningar för invandrarkvinnor bör emellertid minskas med belopp motsvarande det stöd som utgår till organisationen enligt de regler som gäller för statsbidrag till kvinnoorganisationer.

I motion 347 av Rune Backlund m. fl. (yrkande 8) hänvisar motionärerna till att IPOK föreslog att organisationsstödet skulle utformas som ett grundstöd kombinerat med en rörlig del som bygger på antalet medlemmar. Motionärerna begär att stödet utformas enligt denna modell för att man skall undvika tröskeleffekter.

Enligt propositionen blir det däri föreslagna systemet med enbart ett grundstöd lätt att administrera och överblicka såväl för SIV som för organisationerna. Däremot har under remissbehandlingen av IPOK:s förslag till stödsystem bl. a. gjorts gällande att kommitténs förslag inte medför någon förenkling. Utskottet tillstyrker propositionens förslag och avstyrker bifall till motion 347 yrkande 8.

SIV kan med medel från anslaget D 3. Åtgärder för invandrare för närvarande bevilja bidrag till *avgränsade projekt* inom riksorganisationernas verksamhet och *bidrag till* de *samverkansorgan* som bildats mellan konstellationer av riksförbund. I propositionen föreslås, med hänsyn till de uppräkningar av stöden till riksorganisationerna som det nya bidragssystemet medför, att det i fortsättningen bör vara en uppgift för organisationerna att själva finansiera en sådan samverkan. Även stöd till projekt i kommunal regi bör upphöra med hänsyn till den uppräkning av medel till särskilda bidrag till

kommunerna som skett under anslaget D 6 under innevarande budgetår. Fortsättningsvis bör bidragsgivningen under anslaget D 3 enbart inriktas på samverkansprojekt och bidrag bör kunna utgå till invandrarorganisationer, svenska fackliga och ideella organisationer och institutioner m. fl. Bidrag bör därvid komma i fråga för tids- och kostnadsmässigt klart avgränsade projekt som inte ingår i den bidragssökandes ordinarie verksamhet.

I motion 341 av Hans Göran Franck m. fl. (yrkande 1) anförs att det är nödvändigt att samarbetsorganen även i fortsättningen och i vart fall under en rimligt tilltagen övergångsperiod erhåller verksamhetsbidrag som täcker deras kostnader. I annat fall, anför motionärerna, hotas verksamheten att läggas ner eller att begränsas mycket kraftigt. Någon ökad medelsanvisning för ändamålet föreslås inte i motionen utan att ett tillkännagivande ges till regeringen i frågan.

Även Lars Werner m. fl. begär i motion 342 (yrkande 10) ett tillkännagivande om att fortsatt ekonomiskt stöd bör utgå till invandrarorganisationernas samarbetsorgan. Dessa motionärer föreslår emellertid en höjning av anslaget. Detsamma är förhållandet i motion 347 av Rune Backlund m. fl. Den i denna motion föreslagna höjningen av anslaget skulle enligt motionärerna (yrkande 9) bl. a. göra det möjligt för organisationerna att även fortsättningsvis bedriva sådan verksamhet som man tidigare finansierat med projektbidraget och att behålla samverkande organ, och motionärerna begär ett tillkännagivande härom.

Utskottet, som vid anslagsbehandlingen nedan närmare kommer att redovisa de nämnda förslagen om anslagshöjningar, ansluter sig av i propositionen angivna skäl till de däri föreslagna grunderna för statsbidrag till den centrala verksamheten vid invandrarnas riksorganisationer och bidrag till avgränsade projekt och avstyrker bifall till motionerna 341 yrkande 1, 342 yrkande 10 och 347 yrkande 9.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även yrkande 12 d i motion 342 av Lars Werner m. fl. vari begärs att det centrala stödet för fristående kvinnoorganisationer skall öppnas för kvinnosammanslutningar inom de nationella riksförbunden. Motionärerna hänvisar till att kvinnosektionerna inom invandrarorganisationerna hittills fått basera sin ekonomi på tillfälliga projektbidrag och att ett stöd för uppbyggnad av en fast kvinnoverksamhet i invandrarorganisationerna behövs.

Den fråga motionerna tagit upp har senast prövats av riksdagen vid 1984/85 års riksmöte. Arbetsmarknadsutskottet avstyrkte då i sitt av riksdagen godkända betänkande AU 1984/85:18 ett motionsyrkande om en ökning av civildepartementets anslag G 1 för att stödja kvinnosektioner inom invandrarorganisationer och hänvisade till att den framtida utformningen av anslaget Åtgärder för invandrare bereddes inom regeringskansliet.

Enligt utskottets mening får inom stödet för invandrarnas riksorganisationer, som i princip utgår i proportion till antalet medlemmar, inrymmas även kostnader för särskilda kvinnosektioner inom förbunden. Utskottet avstyrker således bifall till motion 342 yrkande 12 d.

I budgetpropositionen har regeringen föreslagit riksdagen att i avvaktan på en särskild proposition i ämnet till Åtgärder för invandrare för budgetåret 1986/87 beräkna ett reservationsanslag av 8 584 000 kr.

Utskottet har ovan redogjort för förslaget i den nu förevarande propositionen om att ett nytt organisationsstöd skall tillskapas genom sammanslagning av de resurser som SIV förfogar över för bidrag till invandrar- och minoritetsorganisationernas verksamhet och merparten av det särskilda stödet till tidningar på andra språk än svenska samt viss del av det anslag som SIV disponerar för bidrag till avgränsade projekt m. m. I propositionen beräknas med utgångspunkt i detta förslag att de sammanlagda resurserna för stöd till invandrarorganisationernas samlade verksamhet för nästa budgetår uppgår till 9 650 000 kr. För bidrag till avgränsade projekt beräknas 1 800 000 kr. och för bidrag till publikationsverksamhet inom invandrarföreningar som inte är riksförbund eller inom andra typer av sammanslutningar beräknas 140 000 kr. Tillhopa föreslås ett reservationsanslag av 11 590 000 kr. för nästa budgetår.

I motion 342 av Lars Werner m. fl. föreslås att anslaget skall höjas med 8 milj. kr. till 19 590 000 kr. (yrkande 5). Av den föreslagna höjningen belöper 3 milj. kr. på ett ökat stöd till invandrarorganisationerna (yrkande 3), 2 milj. kr. på ett särskilt stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom kvinnoorganisationer med huvudsakligen svenska medlemmar (yrkande 4) och 3 milj. kr. på det ovan behandlade särskilda stödet till invandrarorganisationernas kulturella verksamhet. Kenth Skårvik m. fl. begär i motion 345 att stödet till invandrarorganisationerna skall ökas till 11 milj. kr. (yrkande 2) och att anslaget till följd härav skall beräknas till 12 940 000 kr. (yrk. 3). Rune Backlund m. fl. begär i motion 347 (yrkande 7) att stödet till invandrarorganisationerna ökas med 3 500 000 kr. och att anslaget beräknas till 15 090 000 kr. I motion 342 framhålls att organisationerna fr. o. m. budgetåret 1980/81 fått reellt sänkta verksamhetsbidrag och att en fortsatt sådan utveckling riskerar att rasera den verksamhet som vissa organisationer byggt upp. Den föreslagna ökningen av stödet till organisationerna är enligt motionärerna endast skenbar eftersom ökningen motsvarar de resurser som organisationerna förlorar genom borttagandet av stödet till deras tidningar. Motionärerna i motion 345 anser att propositionens förslag innebär en mycket blygsam ökning av stödet till organisationerna och att, med hänsyn till att stödet varit oförändrat under en följd av år, en större höjning är motiverad. Även motionärerna i motion 347 anser det nödvändigt med en reell höjning av statsbidraget eftersom flera organisationer under senare år haft stora ekonomiska problem.

Vid utformningen av grunderna för statsbidraget har som nämnts folkrörelsestödet stått som förebild. För detta stöd gäller som villkor att organisationen själv svarar för en del av kostnaderna. Statsrådet framhåller att utvecklingen de senaste åren i fråga om invandrarorganisationernas självfinansiering har varit positiv men understryker samtidigt att det är angeläget att invandrarorganisationerna uppnår samma självfinansieringsgrad som folkrörelserna i övrigt. Enligt de beräkningar som gjorts i regeringskansliet kommer, med det föreslagna systemet för organisationsstöd, var och en av de

tjugo organisationer som i dag erhåller verksamhetsbidrag att totalt sett få större statsbidrag än de får för närvarande under förutsättning att de uppfyller de allmänna villkoren för bidrag och att deras medlemsantal är tillräckligt stort.

Utskottet kan mot denna bakgrund och med hänsyn till angelägenheten av återhållsamhet med statens utgifter inte biträda de förenämnda motionsyrkandena om ökat stöd till invandrarorganisationerna. Såvitt gäller yrkandet i motion 342 om särskilt ekonomiskt stöd till verksamhet bland invandrarkvinnor inom kvinnoorganisationer med huvudsakligen svenska medlemmar finner utskottet att stöd för sådana särskilda verksamheter bör kunna beviljas som projektbidrag.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionens förslag till medelstilldelning för åtgärder för invandrare och avstyrker bifall till motionerna 342, yrkandena 3–5, 345 yrkandena 2 och 3 och 347 yrkande 7.

Enligt utskottets mening får med det anförda även den under den allmänna motionstiden i år väckta motionen Sf504 av Anita Johansson m. fl., vari begärs ett tillkännagivande av behovet av ökade verksamhetsbidrag till invandrar- och minoritetsorganisationer, anses besvarad.

Olaga diskriminering m. m.

I förevarande proposition har förslag framlagts jämväl av chefen för justitiedepartementet, statsrådet Wickbom. Det gäller frågor med anknytning till brottet olaga diskriminering i 16 kap. 9 § brottsbalken (BrB). Förslaget innebär att den som är anställd i allmän tjänst skall omfattas av straffbestämmelsen om olaga diskrimininering inte bara när det – som för närvarande – är fråga om sådan tjänst i vilken denne har att gå allmänheten till handa. Avsikten med denna utvidgning av det straffbelagda området är att någon omotiverad skillnad i ansvarshänseende inte skall råda mellan olika grupper av anställda i allmän tjänst. Vidare föreslås att kretsen av personer som kan begå brottet olaga diskriminering utvidgas till att omfatta även den som innehar allmänt uppdrag, och slutligen föreslås att straffmaximum för olaga diskriminering höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. I detta sammanhang föreslås också en ändring i skadeståndslagen som innebär att den som utsätts för brottet olaga diskriminering – förutom ersättning för ekonomisk skada – skall kunna få ersättning för det psykiska lidande han har tillfogats genom brottet (s. k. ideellt skadestånd). Ändringen sker genom att olaga diskriminering läggs till i skadeståndslagens uppräkning av brott som berättigar till sådan ersättning.

Propositionen i nu behandlad del har inte föranlett något motionsyrkande och utskottet biträder förslagen.

Utskottet behandlar i detta sammanhang två motioner från den allmänna motionstiden i år som tar upp frågan om förbud mot organisationer som främjar etnisk diskriminering. I motion Sf507 av Stig Gustafsson m. fl. begärs förslag om ett tillägg till bestämmelsen i 16 kap. 8 § brottsbalken som innebär en kriminalisering av bildande av eller deltagande i organisationer vars verksamhet främjar eller uppmanar till förföljelse på etnisk grund. Motionärerna hänvisar till diskrimineringsutredningen som i sitt betänkande (SOU

1984:55) I rätt riktning framlagt ett sådant förslag. Utredningen har därvid framhållit att det förutom sakliga skäl även finns formella skäl att lagstifta mot rasistiska organisationer. Det formella skälet ligger i Sveriges anslutning år 1971 till FN-konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering och FN-kommitténs allt starkare kritik mot att Sverige inte uppfyller konventionens krav i denna fråga. Även i motion Sf520 av Alf Svensson anförs att Sverige snarast bör följa FN:s uppmaning att införa en lag mot rasistiska organisationer och i yrkande 8 begärs förslag i enlighet härmed.

I propositionen har i denna fråga anförts bl. a. följande. Utformningen av straffbestämmelsen hets mot folkgrupp (BrB 16 kap. 8 §) har – efter senaste ändringen år 1982 – övervägts av yttrandefrihetsutredningen som i sitt huvudbetänkande (SOU 1983:70) Värna yttrandefriheten förordat en viss ändring i bestämmelsen. Därjämte har diskrimineringsutredningen i sitt slutbetänkande (SOU 1984:55) föreslagit ett tillägg till bestämmelsen som innebär att man straffbelägger bildande av eller deltagande i organisationer vars verksamhet främjar eller uppmanar till förföljelse på etnisk grund. Chefen för justitiedepartementet anför att han har för avsikt att aktualisera frågan om utformningen av brottsbeskrivningen avseende hets mot folkgrupp i samband med den vidare beredningen av yttrandefrihetsutredningens betänkande och tar därför inte upp frågan nu.

Enligt utskottets mening är det angeläget att åtgärder vidtas i syfte att motverka organisationer som främjar etnisk diskriminering. Med hänsyn till vad som anförts i propositionen förutsätter dock utskottet att så sker, och motionerna Sf507 och Sf520 yrkande 8 behöver därför inte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *valfrihetsmålet*

att riksdagen avslår motion 1985/86:346 yrkande 2,

2. beträffande *benämningen invandrarpolitik*

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:342 yrkande 1 och 1985/86:346 yrkande 1,

3. beträffande *en organisatorisk uppdelning av invandrarverket*

att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf520 yrkande 1,

4. beträffande *riktlinjerna för invandrarpolitiken*

att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:98 godkänner de riktlinjer för invandrarpolitiken som förordats i propositionen,

5. beträffande *rasistiskt klotter*

att riksdagen avslår motion 1985/86:347 yrkande 4,

6. beträffande *myndigheternas informationsansvar*

att riksdagen avslår motion 1984/85:2307 yrkande 1,

7. beträffande *informationsinsatser inom folkrörelserna*

att riksdagen avslår motion 1985/86:342 yrkande 6,

8. beträffande *svenskundervisning m. m. för invandrarkvinnor*

att riksdagen avslår motion 1985/86:342 yrkande 12 a,

9. beträffande *meritvärdering för invandrare*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:345 yrkande 9 och 1985/86:347 yrkande 2,

10. beträffande *rekrytering av invandrare till polisutbildning*
att riksdagen avslår motion 1985/86:347 yrkande 3,

11. beträffande *metodutveckling av socialtjänstens arbete*
att riksdagen avslår motion 1985/86:342 yrkande 12 c,

12. beträffande *socialt stödprojekt bland invandrarungdomar*
att riksdagen avslår motion 1985/86:342 yrkandena 7–9,

13. beträffande *familjerådgivning m. m. för invandrare*
att riksdagen avslår motion 1985/86:347 yrkande 11,

14. beträffande *äldre invandrares situation*
att riksdagen avslår motion 1985/86:347 yrkande 12 och motion 1985/86:Sf521 i motsvarande del,

15. beträffande *ekonomiskt stöd för behandling av tortyroffer*
att riksdagen avslår motion 1985/86:347 yrkande 13,

16. beträffande *sammanslagning av statsbidragen till hemspråksundervisning och hemspråksträning,*
att riksdagen avslår motion 1985/86:345 yrkande 8,

17. beträffande *kurdiska befolkningsgruppens situation*
att riksdagen avslår motion 1985/86:U522 yrkande 4,

18. beträffande *språkregistrering*
att riksdagen avslår motion 1985/86:346 yrkande 3,

19. beträffande *stöd till invandrarorganisationernas kulturella verksamhet*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:341 yrkande 2, 1985/86:342 yrkande 2, 1985/86:345 yrkandena 6 och 7 och 1984/85:794 yrkande 3,

20. beträffande *stöd till finska kulturaktiviteter*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Kr317,

21. beträffande *kurdiskt kulturcentrum*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:2229 och 1985/86:U522 yrkande 5,

22. beträffande *inrättande av invandrarmuseum*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Kr285, 1985/86:Kr288 och 1985/86:Kr324,

23. beträffande *ekonomiskt stöd till Immigrantinstitutet*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:339, 1985/86:343, 1985/86:344 och 1985/86:348,

24. beträffande *stöd till invandrarnas trossamfund*
att riksdagen avslår motionerna 1984/85:305 yrkandena 2–4, 1985/86:345 yrkande 1 och 1985/86:Sf521 i motsvarande del,

25. beträffande *invandrarkultur i skolan*
att riksdagen avslår motion 1985/86:347 yrkande 5 i motsvarande del,

26. beträffande *flyktingpolitisk forskning*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf514,

27. beträffande *forskning om invandrarkultur m. m.*
att riksdagen avslår motion 1985/86:347 yrkande 5 i motsvarande del,

28. beträffande *ILO-konvention nr 143*
att riksdagen med bifall till propositionen godkänner ILO-konventionen (nr. 143) om migrerande arbetstagare såvitt avser del II,

29. beträffande *sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:341 yrkande 3, 1985/86:342 yrkande 11 och 1985/86:345 yrkande 5 i motsvarande del,

30. beträffande *en ombudsman mot etnisk diskriminering m. m.*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1985/86:340
dels antar de i propositionen framlagda förslagen till lag mot etnisk diskriminering och lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
dels bemyndigar regeringen att inrätta en tjänst som ombudsman mot etnisk diskriminering med beteckningen p,
dels till *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m. m.* under tionde huvudtiteln för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 1 653 000 kr.,

31. beträffande *ombudsmannens och nämndens kompetens*
att riksdagen avslår motion 1985/86:341 yrkande 5,

32. beträffande *kansliresurser för ombudsmannens verksamhet m. m.*
att riksdagen avslår motionerna 1985/86:341 yrkande 4 och 1985/86:345 yrkande 5 i motsvarande delar,

33. beträffande *lokala diskrimineringsombudsmän*
att riksdagen avslår motion 1985/86:Sf520 yrkande 7,

34. beträffande *grunder för statsbidrag till invandrarnas organisationer m. m.*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motionerna 1985/86:347 yrkandena 8 och 9, 1985/86:341 yrkande 1 och 1985/86:342 yrkande 10 godkänner de grunder för organisationsstöd till invandrarnas riksorganisationers centrala verksamhet samt bidrag till avgränsade projekt som förordats i propositionen,

35. beträffande *ekonomiskt stöd till kvinnosektioner inom invandrarorganisationerna*
att riksdagen avslår motion 1985/86:342 yrkande 12 d,

36. beträffande *medelsanvisning till åtgärder för invandrare*
att riksdagen med anledning av proposition 1985/86:100 bilaga 12 litt. D 3 och med bifall till proposition 1985/86:98 samt med avslag på motionerna 1985/86:342 yrkandena 3–5, 1985/86:345 yrkandena 2 och 3, 1985/86:347 yrkande 7 och 1985/86:Sf504 till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 11 590 000 kr.,

37. beträffande *olaga diskriminering m. m.*
att riksdagen antar de i propositionen framlagda förslagen till lag om ändring i brottsbalken och lag om ändring i skadeståndslagen (1972:207).

38. beträffande *förbud mot organisationer som främjar etnisk diskriminering* SfU 1985/86:20

att riksdagen avslår motionerna 1985/86:Sf507 och 1985/86:Sf520 yrkande 8.

Stockholm den 15 maj 1986

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Doris Håvik

Närvarande: Doris Håvik (s), Nils Carlshamre (m), Börje Nilsson (s), Ralf Lindström (s), Margareta Andrén (fp), Karin Israelsson (c), Ulla Johansson (s), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m), Ingegerd Elm (s), Rune Backlund (c), Margareta Persson (s), Eva Johansson (s), Mats O Karlsson (s) och Jerry Martinger (m).

Reservationer

1. Rasistiskt klotter (mom. 5)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "det anförda." bort ha följande lydelse:

Utskottet delar helt motionärernas uppfattning att det är viktigt att samhället med kraft visar att man inte tolererar invandrarfientlighet eller rasism. Den invandrarfientliga propaganda som ett antal små grupper eller organisationer sprider genom klotter drabbar hårdast offentliga miljöer, byggnader, broviadukter och offentliga lokaler. Åtskilliga av dessa byggnader och lokaler ägs av statliga verk och myndigheter. Eftersom klottret kan ha en opinionsbildande funktion och av invandrare och flyktingar upplevs som ett dolt hot mot deras existens är det angeläget att staten går före med att bekämpa klottret. Utskottet anser därför att regeringen skall utfärda direktiv till samtliga verk och myndigheter att fortlöpande avlägsna invandrarfientligt klotter och i de fall det är möjligt också beivra klottrandet.

dels att utskottet under mom. 5 bort hemställa

5. beträffande *rasistiskt klotter*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:347 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Meritvärdering för invandrare (mom. 9)

Margareta Andrén (fp), Kenth Skårvik (fp), Karin Israelsson (c) och Rune Backlund (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 13 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "anses besvarade." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det utomordentligt angeläget att invandrarnas kompetens

och kunnande som de förvärvat i hemlandet verkligen tas till vara. Ett viktigt medel i denna strävan är att den försöksverksamhet som UHÄ bedriver om dokumentation, värdering m.m. av utländska utbildningar förstärks och snarast blir permanentad. Det är också angeläget att man skapar bättre möjligheter till kompletteringsutbildningar främst inom tekniska yrken.

Utskottet anser att det anförda bör ges regeringen till känna med anledning av motionerna 345 yrkande 9 och 347 yrkande 2.

dels att utskottet under mom. 9 bort hemställa

9. beträffande *meritvärdering för invandrare*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:345 yrkande 9 och 1985/86:347 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Rekrytering av invandrare till polisutbildning (mom. 10)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Enligt socialförsäkringsutskottets" och slutar med "inte påkallad." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att det finns anledning för regeringen att ta initiativ för att öka rekryteringen av invandrare till polisutbildningen. Poliskåren är en yrkesgrupp som ofta kommer i kontakt med de konflikter som uppstår till följd av olika kulturbakgrund. Dessutom är polisen den första myndighet som flyktingarna får kontakt med när de kommer till Sverige.

Det anförda bör med bifall till motion 347 yrkande 3 ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 10 bort hemställa

10. beträffande *rekrytering av invandrare till polisutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:347 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Ekonomiskt stöd för behandling av tortyroffer (mom. 15)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 17 som börjar med "Socialförsäkringsutskottet delar" och slutar med "inte påkallad." bort ha följande lydelse:

Den verksamhet som Röda korset tagit initiativ till i Stockholm med rehabilitering av tortyroffer kan förväntas ge samma goda resultat och få samma betydelse för människor som upplevt tortyr som den motsvarande verksamhet som bedrivs vid Rigshospitalet i Köpenhamn. Rigshospitalets verksamhet har delvis finansierats av danska staten. Enligt utskottets mening bör svenska staten på motsvarande sätt stödja Röda korsets verksamhet med rehabilitering av tortyroffer. Detta bör med anledning av motion 347 yrkande 13 ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 15 bort hemställa

15. beträffande *ekonomiskt stöd för behandling av tortyroffer*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:347 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering (mom. 29)

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "motsvarande del." bort ha följande lydelse:

Det är enligt utskottets uppfattning uppenbart att det förekommer etnisk diskriminering i arbetslivet. Detta har bl. a. visats av diskrimineringsutredningen. Utskottet känner därför stark sympati för en lag som gör det möjligt att med kraft beivra etnisk diskriminering bl. a. i arbetslivet. Emellertid anser utskottet att den kritik som riktats mot diskrimineringsutredningens förslag bl. a. från många remissinstanser till stora delar är befogad. Med hänsyn härtill delar utskottet statsrådets uppfattning om att det inte är möjligt att nu införa sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering i arbetslivet. Enligt utskottets mening bör dock en utredning tillsättas med uppgift att lämna förslag till hur en lagstiftning som innehåller sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering skulle kunna utformas. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 29 bort hemställa

29. beträffande *sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:345 yrkande 5 i motsvarande del samt med avslag på motionerna 1985/86:341 yrkande 3 och 1985/86:342 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. En ombudsman mot etnisk diskriminering m. m. (mom. 30)

Nils Carlshamre, Siri Häggmark och Jerry Martinger (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion 340." bort ha följande lydelse:

Till skillnad från motionärerna i motion 340 av Gunnel Liljegren m. fl. anser utskottet att etnisk diskriminering förekommer i Sverige i sådan utsträckning att motåtgärder är motiverade. Utskottet delar emellertid motionärernas uppfattning att den organisation som föreslås i propositionen, ombudsman med kansli jämte en tremannanämnd, är överflödig och skulle medföra ökad byråkrati och stor risk för dubbelfunktioner. De uppgifter som skulle tillkomma de föreslagna nya myndigheterna kan bättre lösas inom ramen för befintlig lagstiftning och av redan existerande myndigheter, främst invandrarverket. Utskottet tillstyrker därför bifall till motion 340.

dels att utskottet under mom. 30 bort hemställa

30. beträffande *en ombudsman mot etnisk diskriminering m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:340 och med avslag på propositionen

dels avslår de i propositionen framlagda förslagen till lag mot etnisk diskriminering och lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),

dels avslår propositionens förslag om inrättande av en tjänst som ombudsman mot etnisk diskriminering,

dels avslår propositionens förslag om inrättande av ett nytt anslag D 7. *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering m. m.* under tionde huvudtiteln,

7. Kansliresurser för ombudsmannens verksamhet m. m. (mom. 32)

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 28 med "Den föreslagna" och slutar på s. 29 med "behandlade delar." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör en utredning tillsättas med uppgift att följa tillämpningen av lagen mot etnisk diskriminering. Något skäl att nu vidga ombudsmannens och nämndens kompetens såvitt gäller möjligheten att avge uttalanden i principiellt viktiga ärenden såsom föreslagits i motion 341 anser utskottet inte föreligga. Vidare anser utskottet att – med hänsyn till att kansliresurserna för ombudsmannens verksamhet förefaller knappt tilltagna – nämnda utredning även bör överväga behovet av ytterligare sådana resurser. Det anförda bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 32 bort hemställa

32. beträffande *kansliresurser för ombudsmannens verksamhet m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:345 yrkande 5 i motsvarande delar och med anledning av motion 1985/86:341 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Grunder för statsbidrag till invandrarnas organisationer m. m. (mom. 34)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 30 som börjar med "Enligt propositionen" och slutar med "yrkande 8." bort ha följande lydelse:

Utskottet kan acceptera att man för samman olika anslag till ett gemensamt stöd till invandrarnas organisationer eftersom detta ökar deras frihet att själva prioritera sin verksamhet. När det gäller utformningen av stödet kan emellertid den föreslagna modellen med en bidragstrappa leda till besvärande tröskeleffekter för organisationerna.

IPOK har föreslagit att stödet till organisationerna skall utformas som ett grundstöd kombinerat med ett rörligt stöd beräknat per medlem. En sådan

modell skulle enligt utskottets mening ge ett jämnare utfall såväl mellan organisationerna som över åren. Utskottet föreslår därför att stödet till invandrarorganisationerna utformas enligt IPOK:s modell, vilket bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 34 bort hemställa

34. beträffande *grunder för statsbidrag till invandrarnas organisationer m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:347 yrkande 8 och med anledning av propositionen samt med avslag på motionerna 1985/86:341 yrkande 1, 1985/86:342 yrkande 10 och 1985/86:347 yrkande 9 *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om utformningen av organisationsstödet,

dels i övrigt godkänner de grunder för organisationsstöd till invandrarnas riksorganisationers centrala verksamhet samt bidrag till avgränsade projekt som förordats i propositionen,

9. Medelsanvisning till åtgärder för invandrare (mom. 36)

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 32 som börjar med "Vid utformningen" och slutar på s. 33 med "yrkande 7." bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening innebär de i propositionen föreslagna medlen till invandrarnas riksorganisationers centrala verksamhet en mycket blygsam ökning av stödet. Verksamhetsbidraget till organisationerna har i stort sett varit oförändrat under en följd av år. Utskottet anser därför att 11 milj. kr. bör avsättas för ändamålet för nästa budgetår i enlighet med vad som föreslagits i motion 345.

dels att utskottet under mom. 36 bort hemställa

36. beträffande *medelsanvisning till åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:345 yrkandena 2 och 3 och med anledning av proposition 1985/86:100 bil. 12 litt. D 3 och proposition 1985/86:98 samt med avslag på motionerna 1985/86:342 yrkandena 3–5, 1985/86:347 yrkande 7 och 1985/86:Sf504 till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 12 940 000 kr.,

10. Medelsanvisning till åtgärder för invandrare (mom. 36)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 32 med "Vid utformningen "och slutar på s. 33 med "yrkande 7." bort ha följande lydelse:

Utskottet har erfarit att flera av invandrarnas riksorganisationer under senare år haft stora ekonomiska problem. Uppsägning av personal och neddragning av verksamheten har skett i flera av förbunden. Samtidigt har samhället i allt större utsträckning efterfrågat invandrarorganisationernas medverkan i olika sammanhang. Kraven och önskemålen från den egna gruppen har också ökat.

Under senare år har endast en marginell ökning av anslaget skett, vilket lett till en reell sänkning av bidraget och svårigheter att bevilja nytillkommande organisationer stöd. Utskottet anser det nu nödvändigt att åstadkomma en höjning av statsbidraget till invandrarorganisationerna och förordar därför i enlighet med motion 347 yrkande 7 att anslaget höjs med 3,5 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag. Det samlade stödet till invandrarnas organisationers centrala verksamhet skulle därmed uppgå till 13 150 000 kr. för budgetåret 1986/87.

dels att utskottet under mom. 36 bort hemställa

36. beträffande *medelsanvisning till åtgärder för invandrare*

att riksdagen med bifall till motion 1985/86:347 yrkande 7 och med anledning av proposition 1985/86:100 bil. 12 litt. D 3 och proposition 1985/86:98 samt med avslag på motionerna 1985/86:342 yrkandena 3–5, 1985/86:345 yrkandena 2 och 3 och 1985/86:Sf504 till *Åtgärder för invandrare* för budgetåret 1986/87 anvisar ett reservationsanslag av 15 090 000 kr.,

11. Förbud mot organisationer som främjar etnisk diskriminering (mom. 38)

Karin Israelsson och Rune Backlund (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 34 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "riksdagens åtgärd." bort ha följande lydelse:

Det har under senaste året förekommit mycket allvarliga uttryck för rasism. Särskilt oroande har varit att rasismen kommer till uttryck i våld och hotelser, där det visas stor hänsynslöshet.

Bakom denna aktivitet har stått rasistiska organisationer och andra organiserade grupper. Bland de organisationer som framträtt kan nämnas Bevara Sverige svenskt (BSS), nordiska rikspartiet, Nysvenska rörelsen och Sveriges nationella förbund.

Den 21 december 1965 antog FN en konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Den trädde i kraft 1969. I artikel 4 b stadgas bl. a. att konventionsstaterna skall "olagligförklara och förbjuda organisationer och organiserad och annan propaganda som främjar och uppmanar till rasdiskriminering samt förklara deltagande i dylika organisationer eller dylik verksamhet som en brottslig handling straffbar enligt lag".

Denna bestämmelse har inte följts av någon svensk lagstiftning eftersom den ansågs vara en inskränkning av föreningsfriheten som i Sverige varit i princip oinskränkt. I svensk lagstiftning förekommer endast ett undantag, nämligen förbudet mot olovlig kårverksamhet (brottsbalken 18 kap. 4 §). Här stadgas straff för den som deltar i eller bildar sammanslutning som kan utgöra eller utvecklas till militär trupp eller polisstyrka.

Sedan konventionen ratificerades i Sverige har i regeringsformen lämnats utrymme för att genomföra en lagstiftning som anges i konventionens artikel 4 b.

I regeringsformen 2 kap. 14 § andra stycket sägs nämligen att föreningsfriheten får begränsas om det gäller sammanslutning vars verksamhet innebär

förföljelse av folkgrupp av viss ras, viss hudfärg eller av visst etniskt ursprung.

Tidigare behandling av frågan (proposition 1970:87) ledde inte till någon lagstiftning om organisationsförbud. Av remissinstanserna hade dock LO och socialvårdsstyrelsen i Malmö förordat förbud mot nu ifrågavarande organisationer, bl. a. under framhållande av att ett sådant förbud kan ha förebyggande verkan. Något starkt behov av kriminalisering ansåg departementschefen då inte föreligga i Sverige.

Diskrimineringsutredningen förordar i betänkandet (SOU 1984:55) I rätt riktning att regeringen ånyo överväger frågan om förbud mot organisationer som främjar etnisk diskriminering och föreslår riksdagen införandet därav. Utredningen föreslår att ett tillägg till brottsbalken 16 kap. 8 § (hets mot folkgrupp) utarbetas, som innebär en kriminalisering av bildande av eller deltagande i organisationer, vars verksamhet främjar eller uppmanar till förföljelse på etnisk grund.

FN:s kommitté för avskaffande av rasdiskriminering har den 21 augusti 1981 uttryckt sin oro över att den svenska lagstiftningen inte var i överensstämmelse med rasdiskrimineringskonventionen.

År 1983 skärpte kommittén kritiken och "erinrade om att Sverige var bundet av konventionen att förklara olagliga och förbjuda organisationer och verksamheter, som främjar rasdiskriminering".

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen hos regeringen bör begära förslag om ett tillägg till brottsbalken 16 kap. 8 § som innebär en kriminalisering av bildande av eller deltagande i organisationer vars verksamhet främjar eller uppmanar till förföljelse på etnisk grund. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 38 bort hemställa

38. beträffande *förbud mot organisationer som främjar etnisk diskriminering*

att riksdagen med bifall till motionerna 1985/86:Sf507 och 1985/86:Sf520 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilda yttranden

1. Äldre invandrares situation

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anför:

Vi anser att det är viktigt att kommuner och landsting, gärna tillsammans med invandrarorganisationerna, undersöker vilka behov och önskemål de äldre invandrarna har. Härigenom skulle flera svårigheter som möter dem kunna undanröjas. En sådan svårighet är språket. Det är t. ex. ett rimligt önskemål att personer som talar samma språk skall få komma till samma avdelning i servicehus eller ålderdomshem och att det där skall finnas tvåspråkig personal. Invandrare inom långtidssjukvården bör tillgodoses på liknande sätt. Vi anser också att det behövs en bättre information till svensktalande personal som sysslar med invandrarfrågor om hur tolkhjälp

kan och bör anlitas. Vi förutsätter emellertid att äldreberedningen, som behandlar även frågor om äldre invandrare, kommer att föreslå åtgärder som tillgodoser de behov och önskemål som dessa invandrare har.

2. Sammanslagning av statsbidragen till hemspråksundervisning och hemspråksträning (mom. 16)

Margareta Andrén och Kenth Skårvik (båda fp) anför:

I motion 345 av Kenth Skårvik m. fl. har vi framhållit lämpligheten från pedagogiska utgångspunkter att barnen får undervisning i svenska och sitt hemspråk så snabbt som möjligt, dvs. i förskolan. Det finns mycket som talar för att språkinlärningen går lättare i förskolan än i grundskolan. En ökad satsning på undervisning i förskolan borde kunna leda till positiva resultat både för barnens sociala anpassning och språkkunskaper. Invandrarbarnen får lättare att tillgodogöra sig undervisningen i svenska när de börjar grundskolan.

Vi har därför framhållit att det finns starka skäl som talar för att de nuvarande statsbidragen till hemspråksträning och hemspråksundervisning förs samman så att kommunerna ges möjlighet att utforma undervisningen på lämpligaste sätt. Vi förutsätter att det pågående utredningsuppdraget resulterar i en bättre samordning av statsbidragen i fråga.

3. Grunder för statsbidrag till invandrarnas organisationer

Nils Carlshamre (m), Margareta Andrén (fp), Kenth Skårvik (fp), Siri Häggmark (m) och Jerry Martinger (m) anför:

Vid övergången till ett nytt system för fördelning av organisationsstödet till invandrarorganisationer kan det, vid en strikt tillämpning av de nya, till medlemstal knutna bidragsnormerna, inträffa att någon organisation drabbas av en icke avsedd drastisk bidragsminskning. Likaså är det möjligt att i fortsättningen en organisation kan löpa risk att få sitt bidrag starkt beskuret som följd av en mycket måttlig minskning av medlemsantalet. Vi utgår ifrån att invandrarverket i sådana fall tillämpar reglerna med den marginal för skälighetshänsyn som kan behövas för att undvika icke önskvärda eller avsedda effekter.

1 Förslag till

Lag mot etnisk diskriminering

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens ändamål

1 § Denna lag har till ändamål att motverka etnisk diskriminering. Med etnisk diskriminering avses att en person eller en grupp av personer missgynnas i förhållande till andra eller på annat sätt utsätts för orättvis eller kränkande behandling på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse.

Ombudsman mot etnisk diskriminering

2 § Regeringen utser en ombudsman som skall verka för att etnisk diskriminering inte förekommer i arbetslivet eller på andra områden av samhällslivet.

3 § Ombudsmannen skall genom råd och på annat liknande sätt medverka till att den som utsatts för etnisk diskriminering kan ta till vara sina rättigheter.

Ombudsmannen skall vidare genom överläggningar med myndigheter, företag och organisationer samt genom opinionsbildning, information och på annat liknande sätt ta initiativ till åtgärder mot etnisk diskriminering.

4 § Ombudsmannen skall särskilt motverka att arbetssökande utsätts för etnisk diskriminering. Ombudsmannen skall också i kontakt med arbetsgivare och berörda arbetstagarorganisationer främja ett gott förhållande mellan olika etniska grupper i arbetslivet.

Nämnd mot etnisk diskriminering

5 § Regeringen utser en nämnd mot etnisk diskriminering som skall bestå av tre ledamöter. Ordföranden skall vara lagkunnig och ha erfarenhet som domare.

Nämndens uppgifter är att ge ombudsmannen råd i principiellt viktiga frågor om tillämpningen av denna lag och att hos regeringen föreslå de författningsändringar eller andra åtgärder som är ägnade att motverka etnisk diskriminering. Nämnden skall vidare pröva ärenden enligt 7 §.

Förfarandet hos ombudsmannen och nämnden

6 § En arbetsgivare är på ombudsmannens uppmaning skyldig att komma till sådana överläggningar och lämna sådana uppgifter som berör arbetsgivarens förhållande till arbetssökande och arbetstagare och som behövs för ombudsmannens verksamhet på arbetslivets område. Genom uppgiftsskyldigheten får arbetsgivaren inte betungas onödigt. Föreligger särskilda skäl är arbetsgivaren inte skyldig att lämna ut uppgifter.

Även i övrigt bör arbetsgivare och andra komma till överläggningar och lämna upplysningar till ombudsmannen, om ombudsmannen begär det.

7 § Om en arbetsgivare inte rättar sig efter ombudsmannens uppmaning enligt 6 § första stycket, får ombudsmannen förelägga vite. Ombudsman-

nens beslut att förelägga vite får överklagas hos nämnden mot etnisk diskriminering. Nämndens beslut får inte överklagas.

Talan om utdömande av vite förs vid tingsrätt av ombudsmannen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

Lag om ändring i sekretesslagen (1980: 100)

Härigenom föreskrivs att 9 kap. 21 § sekretesslagen (1980: 100)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	9 kap.
	21 §
Sekretess gäller i ärende hos jämställdhetsombudsmannen eller jämställdhetsnämnden enligt lagstiftningen om jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs.	
	Sekretess gäller hos ombudsmannen och nämnden mot etnisk diskriminering i ärende enligt lagen (1986:000) mot etnisk diskriminering för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde lider skada eller men om uppgiften röjs.
I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.	

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

[1] Lagen omtryckt 1985: 1059.

Lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 9 § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	16 kap. 9 §[1]
Näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att *icke* gå honom till handa på de villkor näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, *dömes* för olaga diskriminering till böter eller fängelse i högst *sex månader*.	*En* näringsidkare som i sin verksamhet diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att *inte* gå honom till handa på de villkor *som* näringsidkaren i sin verksamhet tillämpar i förhållande till andra, *skall dömas* för olaga diskriminering till böter eller fängelse i högst *ett år*.
Vad *i första stycket sägs* om näringsidkare *äger motsvarande tillämpning* på den som är anställd i näringsverksamhet *och annan som* handlar på näringsidkares vägnar samt på den som är anställd i allmän tjänst, *vari han har att gå allmänheten till handa*.	Vad *som sägs i första stycket* om *en* näringsidkare *tillämpas också* på den som är anställd i näringsverksamhet *eller annars* handlar på *en* näringsidkares vägnar samt på den som är anställd i allmän tjänst *eller innehar allmänt uppdrag*.

För olaga diskriminering dömes även anordnare av allmän sammankomst eller offentlig tillställning och medhjälpare till sådan anordnare, om han diskriminerar någon på grund av hans ras, hudfärg, nationella eller etniska ursprung eller trosbekännelse genom att vägra honom tillträde till sammankomsten eller tillställningen på de villkor som gäller för andra.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

[1] Senaste lydelse 1970: 225.

Lag om ändring i skadeståndslagen (1972: 207)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 3 § skadeståndslagen (1972: 207)[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
1 kap. 3 §	
Bestämmelserna i denna lag om skyldighet att ersätta personskåda tillämpas också i fråga om lidande som någon tillfogar annan genom brott mot den personliga friheten, genom annat ofredande som innefattar brott, genom brytande av post- eller telehemlighet, intrång i förvar *eller* olovlig avlyssning eller genom ärekränkning eller dylik brottslig gärning.	Bestämmelserna i denna lag om skyldighet att ersätta personskada tillämpas också i fråga om lidande som någon tillfogar annan genom brott mot den personliga friheten, genom annat ofredande som innefattar brott, genom brytande av post- eller telehemlighet, intrång i förvar, olovlig avlyssning *eller olaga diskriminering* eller genom ärekränkning eller dylik brottslig gärning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1986.

[1] Lagen omtryckt 1975: 404.

Kulturutskottets yttrande 1985/86:5 y

om invandrarpolitiken (prop. 1985/86:98)

Till socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet har hos kulturutskottet hemställt om yttrande över

dels de med anledning av proposition 1985/86:98 om invandrarpolitiken väckta motionerna 1985/86:339, 341 yrkande 2, 342 yrkandena 2 och 12 b, 343, 344, 345 yrkandena 1, 6 och 7, 347 yrkande 10 samt 348,

dels de under den allmänna motionstiden 1985 väckta motionerna 1984/85:305 yrkandena 2–4, 794 yrkande 3 och 2229,

dels ock den under den allmänna motionstiden 1986 väckta – från utrikesutskottet överflyttade – motionen 1985/86:U522 yrkande 5.

Kulturutskottet har beslutat att med eget yttrande överlämna motionerna 1985/86:Kr285, Kr288, Kr317 och Kr324 till socialförsäkringsutskottet.

Yttrande från statens kulturråd bifogas (se *bilaga*).

Kulturutskottet

Förslag om ett utbyggt stöd till *invandrarorganisationernas kulturella verksamhet* förs fram i fyra motioner. Motionärerna tar upp de förslag om ökade satsningar på sådan verksamhet som invandrarpolitiska kommittén har lagt fram i betänkandet (SOU 1984:58) Invandrar- och minoritetspolitiken. Kommittén föreslog att kulturrådet borde få bättre möjligheter att främja invandrarnas kulturliv bl. a. genom att en representant för invandrarintressena borde ingå i styrelsen. Vidare borde vid sidan om nuvarande stödformer medel anvisas för stöd till särskilda invandraraktiviteter. Stödet för utgivningen av litteratur på invandrarspråk borde ökas. De totala kostnaderna för förbättringar av kulturrådets möjligheter att ge stöd till invandrarnas kulturliv beräknade kommittén till 1,5 milj. kr.

Enligt motionerna 341 (s) och 345 (fp) bör riksdagen ställa sig bakom kommitténs förslag om sådant stöd. Vänsterpartiet kommunisterna föreslår i motion 342 att 3 milj. kr. skall anvisas för invandrarorganisationernas kulturella verksamhet. Motionärerna anför att ett särskilt bidrag för kulturverksamhet bland språkliga minoriteter är nödvändigt för att kulturrådet skall kunna stödja sådana projekt och verksamheter inom invandrarorganisationerna som inte ryms inom nuvarande bidragsformer. I den under allmänna motionstiden år 1985 väckta motionen 794 (vpk) hemställs

likaledes om ökat stöd till invandrarorganisationernas kulturella verksamhet.

Målen för invandrarpolitiken som slogs fast år 1975 sammanfattas med begreppen jämlikhet, valfrihet och samverkan. I propositionen uttalas att dessa begrepp bör ligga fast. De bör ges en sådan tolkning att de åsyftar lika rättigheter och möjligheter för invandrare i förhållande till den övriga befolkningen, respekt för den enskildes identitet och integritet, möjligheter att utveckla det egna kulturarvet inom ramen för de grundläggande normer som i vårt samhälle gäller för mänsklig samlevnad samt ömsesidig tolerans, solidaritet och gemenskap mellan människor av olika ursprung.

Jämlikhetsmålet innebär enligt propositionen en strävan att dels uppnå lika rättigheter för invandrare i förhållande till den övriga befolkningen, dels åstadkomma likvärdiga möjligheter. Invandrarnas behov skall mötas inom ramen för den generella politik som fastställs.

När det gäller genomförandet av de invandrarpolitiska målen skall alltfort principen gälla att varje fackmyndighet inom sitt område har samma ansvar för invandrare som för den övriga befolkningen. På kulturområdet innebär det att kulturrådet har det övergripande ansvaret att i sitt ordinarie arbete beakta invandrarnas behov.

I propositionen framhålls att kulturen är en förutsättning för gemenskap i ett föränderligt samhälle. Detta gäller såväl för gemenskapen inom invandrargrupperna som för allas vår gemenskap i Sverige. Insatserna på kulturområdet bör därför också syfta till att underlätta för invandrare att få ta del av det för vårt land gemensamma kulturarvet.

För att invandrare skall kunna behandlas likvärdigt med andra krävs, säger föredragande statsrådet, ofta särskilda åtgärder. Varje myndighet bör ha ett ansvar för att vidta sådana åtgärder när de behövs.

I propositionen erinras också om de möjligheter till kulturstöd som finns i dag och som det enligt propositionen gäller att slå vakt om. Särskilt nämns stödet till invandrarorganisationernas ungdomsverksamhet, till finsk teaterverksamhet, till litteratur- och arkivverksamhet samt Sveriges Radios programverksamhet på invandrarspråk och de bidrag som kan utgå till särskilda kulturprojekt för invandrare. I enlighet med vad som anförts om myndigheternas speciella ansvar uttalas att invandrarnas delaktighet i olika former av kulturstöd bör kunna stärkas ytterligare genom riktade informationsinsatser från kulturrådets sida till invandrarna och deras organisationer i fråga om befintliga bidragsmöjligheter. Också kommuner och landsting bör uppmärksammas på behovet av riktade informationsinsatser för invandrarna och deras lokala föreningar om de stödmöjligheter som står till buds.

Med hänvisning till vad som sålunda redovisats – och då utskottet inte har något att erinra mot de i propositionen gjorda uttalandena – avstyrker utskottet motionsyrkandena (motion 341 yrkande 2, motion 342 yrkande 2, motion 345 yrkande 7 och motion 794 yrkande 3).

Invandrarpolitiska kommitténs förslag om att kulturrådets styrelse bör utökas med en representant för invandrarintressen aktualiseras i motion 345 (fp). Utskottet vill erinra om att kulturrådets organisation och arbetsuppgifter för närvarande är föremål för utredning. I utredningsdirektiven (dir. 1985/86:20) anges särskilt att utredaren bör pröva om förändringen av

kulturrådets roll också bör få konsekvenser för styrelsen, nämnderna och arbetsgrupperna. Utredningen beräknas bli avslutad under sommaren 1986. Med hänsyn till det anförda anser utskottet att motion 345 i här aktuell del (yrkande 6) inte bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

I detta sammanhang tar utskottet även upp till diskussion den *analys av minoritetsbegreppet* som invandrarpolitiska kommittén har gjort. I propositionen anförs följande (s. 17):

Den invandrarpolitik som antogs år 1975 återspeglas även i den nya regeringsformen, där det sägs att "etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv bör främjas" (1 kap 2 § RF). Invandrarpolitiska kommittén har grundligt analyserat minoritetsbegreppet och konstaterat att internationellt sett anses beteckningen minoritet endast kunna användas för grupper som sedan mycket länge eller alltid har varit bosatta i landet i fråga, t. ex. för Sveriges del samerna och tornedalsfinnarna. I förarbetena till de internationella konventioner där minoritetsbegreppet förekommer har man således preciserat detta till att avse ursprungliga (s. k. autoktona) minoriteter, och inte relativt nyligen från andra länder invandrade grupper. Minoritetsbegreppet i den nu nämnda betydelsen kan alltså inte sägas vara tillämpligt på invandrarsituationen i Sverige. Utgångspunkten för de invandrarpolitiska åtgärderna bör i första hand vara de enskilda människornas förutsättningar och behov. Vad gäller föreningsverksamhet och religionsutövning är det emellertid naturligt att samhället ger bidrag till kollektiva verksamheter bland invandrare.

Denna analys och ställningstagandet i propositionen kritiseras av vänsterpartiet kommunisterna. I motion 342 föreslås att "benämningen på det här berörda området även fortsättningsvis bör vara invandrar- och minoritetspolitik".

Av propositionen framgår att avsikten är att hittillsvarande kulturpolitiska målsättning beträffande insatser för invandrare skall ligga fast.

Utifrån de synpunkter som utskottet har att bevaka har utskottet således inget att invända mot vad som anförs i propositionen.

Ett särskilt stöd för *kulturverksamhet inom vissa invandrargrupper* förordas i flera motioner. Ett utökat stöd bör ges till finska kulturella aktiviteter i Sverige, anser Alf Svensson i motion Kr317 (c). Motionären menar att den Sverigefinska identiteten bäst skulle stärkas om möjligheterna att producera radio- och TV-program på finska i Sverige förbättrades.

Utskottet vill erinra om att det i dag utgår ett omfattande stöd till de i Sverige bosatta finländarnas kulturaktiviteter. Stöd för detta ändamål lämnas från flera olika departement. Bland de kulturverksamheter som får bidrag från utbildningsdepartementets budget kan bl. a. nämnas de finska folkhögskolorna i Haparanda och Axevalla, Arkivet för Sverigefinnar och Finlandssvenskar i Sverige och Sverigefinska språknämnden. Vidare lämnas via Svenska riksteatern stöd till finskspråkig teaterverksamhet. Svenska Filminstitutet ger stöd till spridning av finsk film till finskspråkiga i Sverige. En del av det stöd som finns för utgivning och inköp av litteratur på minoritetsspråk går till finskspråkiga titlar. Finskspråkiga tidningar och tidskrifter kan få stöd genom presstödet. Radio- och TV-sändningar på

finska har byggts ut under senare år. Riksradion sänder ca 10 timmar i veckan. Därtill kommer sändningar i utbildningsradion och i lokalradion. Genom närradion har finska föreningar möjlighet att själva utforma och sända radioprogram. I TV sänds finskspråkiga program under ca 3 timmar i veckan. Till Riksförbundet för finskspråkigt församlingsarbete lämnas bidrag från kyrkofonden. Slutligen kan nämnas att det sedan hösten 1984 finns en samarbetsgrupp mellan Sverige och Finland för Sverigefinländska kulturfrågor.

Med hänvisning till den här lämnade redovisningen avstyrker utskottet Kr317.

Hemställan i motionerna 2229 (vpk) och U522 (vpk) i här aktuell del syftar till att ett kurdiskt kulturcentrum skall upprättas i Sverige. Motionärerna hävdar att de kurder som nu befinner sig i Sverige har en svårare ställning än övriga invandrargrupper, eftersom det inte finns en kurdisk nation eller några kurdiska institutioner på det internationella planet.

Utskottet vill erinra om att den i propositionen föreslagna omläggningen av statsbidragen till invandrarnas riksorganisationer bl. a. har till syfte att organisationerna utan alltför detaljerade statsbidragsföreskrifter skall vara fria att själva bedöma vilken verksamhet man vill prioritera.

Enligt vad utskottet inhämtat har kulturrådet nyligen avslagit en ansökan om bidrag till ett kurdiskt kulturcentrum. Utskottet avstyrker motionsyrkandena.

I motion 342 (vpk) föreslås att särskilda medel skall ställas till utbildningsradions förfogande för att insatserna för invandrarkvinnor skall kunna utvidgas och riktas till kvinnor med olika social och kulturell bakgrund. Dessa sändningar bör enligt motionen ske på tider då kvinnorna har möjlighet att ta del av dem (yrkande 12 b).

Ett likalydande motionsyrkande har väckts av vänsterpartiet kommunisterna i anslutning till proposition 1985/86:99. Utskottet tar därför inte här ställning till motionsförslaget utan hänvisar till sin behandling av frågan i sitt kommande betänkande KrU 1985/86:21.

I motion 347 (c) föreslås att riksdagen skall begära att en del av *kulturtidskriftsstödet* skall reserveras för invandrartidskrifter (yrkande 10).

I samband med behandlingen av regeringens förslag i budgetpropositionen om stöd till kulturtidskrifter (prop. 1985/86:100 bil. 10 s. 500 f.) kommer utskottet att behandla ett antal motionsförslag som rör principer för fördelning av detta stöd. Konstitutionsutskottet har i yttrande KU 1985/86:10 y till kulturutskottet behandlat frågan om användningen av stödet. Med hänsyn till vad som anförts anser sig utskottet inte i detta sammanhang böra ta ställning till den i motionsyrkandet upptagna frågan. Utskottet hänvisar till sitt kommande betänkande KrU 1985/86:20.

I detta sammanhang vill utskottet dock erinra om att regeringen i propositionen om invandrarpolitiken föreslår ett ökat stöd till dagspressen för att lämna utrymme för fullt produktionsbidrag även till allmänna nyhetstidningar på andra språk än svenska. Detta förslag behandlas av konstitutionsutskottet i betänkandet KU 1985/86:16.

I motionerna Kr285 (fp), Kr324 (m, s) och Kr288 (fp) pläderas för att ett

invandrarmuseum skall inrättas. Enligt de två förstnämnda motionerna bör museet förläggas till Norrköping. Förslaget i motion Kr288 går ut på att regeringen skall ta initiativ för att undersöka möjligheterna att tillsammans med Stockholms läns landsting dokumentera invandrar- och flyktingpolitiken och inrätta ett invandrarmuseum i Stockholms län.

Förslag om inrättande av ett invandrarmuseum har utskottet behandlat vid flera tillfällen tidigare och senast under hösten 1985. Utskottet uttalade därvid (KrU 1985/86:3) att det är angeläget att invandrarnas kulturer, deras samhällsförhållanden och inte minst invandringen som samhällsföreteelse i stort är områden som bör dokumenteras på ett mer systematiskt sätt. Utskottet noterade därför med tillfredsställelse att frågan om dokumentation av invandrarnas kulturer kommer att behandlas i anslutning till den utredning om de centrala museernas uppgifter som pågår inom statens kulturråd. Utskottet avstyrkte motionen som avslogs av riksdagen. Utskottet har även i betänkande KrU 1985/86:18 behandlat förslag om invandrarcentrum i Botkyrka. Med anledning av detta förslag påpekar utskottet att utbildningsdepartementet avser att i ett sammanhang behandla ett flertal framställningar om inrättande av invandrarcentrum och invandrarmuseum.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet bifall till de här aktuella motionerna.

Ett ökat anslag till *Immigrantinstitutet i Borås* önskas i flera motioner. Med hänvisning till den service som institutet ger till invandrare bör enligt motion 339 (c, m) institutet få ett årligt bidrag motsvarande det som utgår till en invandrarförening med 3 500 medlemmar, nämligen 400 000 kr. Samma belopp bör utgå enligt motion 344 (vpk).

I motionerna 343 (m,fp) och 348 (c) föreslås att institutet skall få ett årligt bidrag från det nya stöd till invandrarorganisationernas centrala verksamhet som utgår från arbetsmarknadsdepartementets huvudtitel under anslaget D 3 Åtgärder för invandrare. I motion 343 redovisas att institutet uppger att ett bidrag om 400 000 kr. är nödvändigt om den nuvarande verksamheten skall kunna upprätthållas. I motion 348 föreslås ett bidrag om 200 000 kr. och som följd härav att anslaget D 3 skall höjas med motsvarande belopp.

Immigrantinstitutet inrättades år 1973 och har sedan år 1975 haft sin verksamhet förlagd till Borås. Institutets målsättning är att vara ett dokumentations- och informationscentrum i invandrarfrågor. Institutet är en ideell organisation, vari ingår ca 150 enskilda medlemmar och några föreningar, bl. a. Immigranternas riksförbund. Immigrantinstitutets verksamhet omfattar bl. a. viss förlagsverksamhet – Invandrarförlaget. Vidare ger institutet ut tidskriften Invandrarrapport samt en årsbok för invandrarfrågor. Immigrantinstitutet har byggt upp ett specialbibliotek och arkiv för frågor om invandring till Sverige.

Utskottet har inhämtat att Immigrantinstitutet vid något tillfälle erhållit bidrag från statens invandrarverk för avgränsade ändamål av projektkaraktär. Det har också utgått lönebidrag till anställda vid institutet. Borås kommun har år 1985 gett institutet ett särskilt bidrag om 30 000 kr. I januari 1986 har institutet erhållit ett bidrag om 30 000 kr. från Älvsborgs läns landsting.

Utskottet har inhämtat yttrande från statens kulturråd över motionerna (se *bilaga*).

Kulturutskottet har åren 1984 och 1985 behandlat förslag om bidrag till Immigrantinstitutet. Våren 1985 uttalade riksdagen på utskottets förslag (KrU 1984/85:16 s. 27) att Immigrantinstitutet borde få stöd i avvaktan på regeringsförslag om stöd till invandrarorganisationer. I enlighet härmed får institutet för innevarande budgetår ett bidrag om 200 000 kr. som utgår av medel som anvisats under anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål på utbildningsdepartementets huvudtitel. Utskottet vill erinra om att arkivutredningen (U 1985:07) har i uppdrag att se över vissa arkivfrågor inom den statliga och kommunala sektorn. Utredningen får i samband med överväganden om de samlade statliga resurserna till arkivväsendet anledning att behandla bl. a. frågan om bidragen till de enskilda arkiven. Delegationen (A 1983:03) för invandrarforskning som tillkallades 1983 har i uppgift att ta initiativ till forskning och informera om forskningens resultat. Delegationen har våren 1985 överlämnat förslag till ett forskningsprogram till arbetsmarknadsdepartementet. Invandrarforskning stöds bl. a. genom anslag från arbetsmarknadsdepartementets budget. I propositionen anges följande områden som bör ha hög prioritet under kommande år, nämligen forskning om etniska relationer, om olika gruppers arbetslivsförhållanden och om lokalt mottagande av flyktingar. Föredragande statsrådet uttalar att frågor om invandrarforskning kommer att behandlas i den forskningspolitiska proposition som regeringen planerar att lämna till riksdagen våren 1987.

Immigrantinstitutet bedriver en värdefull verksamhet för att på olika sätt dokumentera invandringen till Sverige och lämna service till invandrare i olika hänseenden. Institutet har också för innevarande budgetår fått ett bidrag om 200 000 kr. I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen har riksdagen för budgetåret 1986/87 beräknat medel av minst denna storlek under anslaget F 3 Bidrag till särskilda kulturella ändamål (prop. 1985/86:100 bil. 10, KrU 1985/86:18 p. 4, rskr 1985/86:192). I motionerna framhålls att institutet beräknar att ett bidrag om 400 000 kr. är nödvändigt om verksamheten skall kunna upprätthållas på nuvarande nivå. Detta överensstämmer med det anslagsäskande som institutet har gett in till utbildningsdepartementet. Utskottet förutsätter att frågan om Immigrantinstitutets verksamhet kommer att övervägas vid beredningen inom regeringskansliet av dels arkivutredningens kommande förslag, dels det ovan nämnda programmet för invandrarforskning. I avvaktan härpå bör bidraget till Immigrantinstitutet höjas med 200 000 kr. Detta bidrag bör som förordas i motionerna 343 och 348 utgå från anslaget D 3 Åtgärder för invandrare. Utskottets ställningstagande innebär att motionerna 339 och 344 i huvudsak blir tillgodosedda.

Förslag som rör *invandrarnas trossamfund* förs fram i två motioner. I motion 305 (fp) aktualiseras en rad övergripande frågor om invandrarkyrkornas arbetsvillkor. Motionären föreslår att statens invandrarverk och de som är ansvariga för folkbokföringen får i uppgift att reellt och effektivt stödja invandrarkyrkorna i deras ansträngningar att nå sina medlemmar. Vidare önskar hon att invandrarkyrkorna inom ramen för de bidrag som ges får

särskilda verksamhets- och lokalbidrag samt att invandrarpolitiken i sin helhet skall inriktas på att nå och hjälpa invandrarna genom deras egna kyrkor i minst lika hög grad som genom deras övriga organisationer.

Motionärernas synpunkter och förslag överensstämmer till stor del med de överväganden som invandrarkommittén har gjort. En särskild arbetsgrupp har i november 1985 tillsatts för att se över reglerna om statligt stöd till invandrarnas trossamfund. Arbetsgruppen bör enligt de riktlinjer som anges i en särskild promemoria bl. a. överväga en ändrad konstruktion av statsbidrag. Dessa är nu konstruerade som ett stöd till lokala församlingars verksamhet. När det gäller invandrarsamfundens kontakt med invandrarna bör arbetsgruppen överväga andra åtgärder som är ägnade att underlätta invandrarsamfundens verksamhet. I detta sammanhang anförs följande:

En sådan väg antyds i betänkandet (SOU 1984:58) Invandrar- och minoritetspolitiken, nämligen möjligheten att ge de samfund som önskar hjälp med en frivillig registrering av medlemmar och uppbörd av församlingsavgifter. 1985 års kyrkomöte har också med anledning av väckta motioner (mot. 1985:62 och 73, KL 16, kskr. 21) anhållit att regeringen låter utreda denna fråga. I detta sammanhang bör erinras om att tanken på en frivillig registrering av samfundstillhörighet i folkbokföringen har avvisats av flera tidigare statliga utredningar, bl. a. med hänsyn till svårigheten att trygga frivilligheten i ett registreringsförfarande hos en myndighet. Andra vägar bör alltså sökas för att underlätta för invandrarsamfunden att nå kontakt med sina medlemmar. Den ovan antydda möjligheten av stöd till den centrala samfundsorganisationen kan underlätta uppbyggnaden av ett kontaktnät. Men det bör också kunna övervägas hur samhällets och olika myndigheters informationsservice kan medverka här. Frågan har tidigare berörts bl. a. av 1979 års folkbokföringskommitté i dess betänkande (SOU 1981:101) Folkbokföringens framtida organisation. Vissa kyrkliga kommuner, t. ex. Göteborgs kyrkliga samfällighet, har också tagit beaktansvärda initiativ i detta avseende. Möjligheten att utvidga sådana former av service åt invandrarsamfunden bör belysas i utredningsarbetet.

En viktig synpunkt när det gäller samhällets stöd åt invandrarsamfunden är också sambanden mellan dessa och invandrarorganisationerna. Utformningen i framtiden av samhällets stöd åt invandrarorganisationerna bör också beaktas i utredningsarbetet. Det är också angeläget att samfunden själva bereds tillfälle att framföra synpunkter och önskemål mot bakgrunden av de svårigheter av olika slag som de upplever i det svenska samhället.

I arbetsgruppens uppdrag ingår även att utreda om slopande av anteckningar av kyrkliga förrättningar i folkbokföringen kan undanröja vad som nu upplevs som en diskriminerande behandling av andra trossamfund än svenska kyrkan.

Med hänvisning till vad som anförts finner utskottet inte att motion 305 i här aktuell del (yrkandena 2–4) bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Ett förslag i motion 345 (fp) anknyter till arbetsgruppens uppdrag. Motionärerna uttalar att det varit önskvärt att gruppen tillsatts tidigare så att förslag om stöd till invandrarnas trossamfund hade kunnat läggas i propositionen om invandrarpolitiken. De erinrar om att arbetsgruppen skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 1 oktober 1986. Motionärerna förutsätter att regeringen under år 1986 skall lägga fram förslag om förbättrat stöd till invandrarnas trossamfund. De vill att riksdagen skall göra ett

uttalande till regeringen av denna innebörd. Utskottet anser att beredningen av arbetsgruppens kommande förslag inte bör föregripas och avstyrker därför yrkande 1 i motion 345.

Stockholm den 29 april 1986

På kulturutskottets vägnar

Ingrid Sundberg

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Jan-Erik Wikström (fp), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Anders Nilsson (s), Sylvia Pettersson (s), Gunnel Liljegren (m), Kerstin Göthberg (c), Alexander Chrisopoulos (vpk), Maud Björnemalm (s), Margareta Fogelberg (fp) och Håkan Stjernlöf (m).

Avvikande meningar

1. Uttalande om utbyggt stöd till invandrarorganisationernas kulturella verksamhet

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 2 börjar "I propositionen" och slutar "yrkande 3)" bort ha följande lydelse:

I den av riksdagen fastställda målsättningen för invandrarpolitiken uppställs valfriheten som ett huvudmål vid sidan om jämlikhet och samverkan. Valfrihetsmålet innebär bl. a. på kulturens område att invandrarna tillerkänns rätten att behålla och utveckla sin egen kultur. En förutsättning härför är dock att samhället är berett att lämna tillräckliga resurser.

Statens kulturråd har också under en följd av år begärt särskilda medel för kulturverksamhet bland språkliga minoriteter. Statens kulturråd fann detta angeläget, eftersom man vet att inom de generella bidragen har invandrarändamålen svårt att hävda sig i den hårda konkurrensen.

Det kulturella arvets betydelse för utvecklingen av den enskilda människans personlighet samt nationella och klassmässiga identitet är allmänt omvittnad. Den utgör också grunden för den nationella gemenskapen. Det är därför uppenbart att det är nödvändigt att invandrarna får möjligheter att ta del av och utveckla sin kultur. Detta bidrar till att stärka framför allt invandrarbarnens och -ungdomens identitet och självkänsla. Självfallet måste invandrarorganisationerna med sin kulturella och sociala verksamhet bland både barn, unga och äldre inta en central roll för att ge invandrarna tillgång till sin kultur och sin historia. Kraftiga insatser bör därför göras för att stödja invandrarorganisationernas kulturella verksamhet. I sammanhanget är det nödvändigt att komma ihåg att invandrarna i mycket hög grad saknar möjlighet att tillgodogöra sig samhällets övriga kulturutbud på grund av språket.

Ett särskilt bidrag för kulturverksamhet bland språkliga minoriteter är nödvändigt för att kulturrådet skall kunna stödja sådana projekt och

verksamheter inom invandrarorganisationerna som inte ryms inom nuvarande bidragsformer.

Med hänvisning till vad som anförts förordar utskottet att 3 milj. kr. anvisas till invandrarorganisationernas kulturella verksamhet. Utskottet tillstyrker alltså motion 342 yrkande 2. Utskottets ställningstagande innebär att motionerna 341 yrkande 2, 345 yrkande 7 och 794 yrkande 3 i viss mån blir tillgodosedda.

2. Benämningen invandrar- och minoritetspolitik

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar "Av propositionen" och slutar "i propositionen" bort ha följande lydelse:

Målet med invandrarpolitiken uppnås efter en långsiktig process som kan påskyndas eller fördröjas beroende på de åtgärder som vidtas. Processen kan påskyndas genom insatser som ökar invandrarnas sociala rörlighet, deras bildnings- och kunskapsnivå, deras rörlighet i vad gäller yrke, inkomst och bostad.

Invandrarpolitiken måste utgå från att det inte finns några motsättningar mellan de grupptillhörigheter som dominerar invandrarnas identitet – nationell grupptillhörighet, invandrartillhörighet och klasstillhörighet. En invandrarpolitik som genom olika åtgärder försöker tvinga invandrarna att förneka och undertrycka någon av de ovan nämnda grupplojaliteterna försvårar och fördröjer invandrarpolitikens mål och är dömd att misslyckas.

Dessa tankegångar har varit vägledande för invandrarpolitiken hittills. De baserar sig på det faktum att invandrarna är dels invandrare med allt de har gemensamt med alla invandrare, men också nationella minoriteter inom ramen för det gemensamma ursprunget. Därför fick politiken på området benämningen "invandrar- och minoritetspolitik", vilket också återspeglades i direktiven till den invandrarpolitiska utredningen, IPOK.

IPOK konstaterade också i sitt betänkande att begreppet invandrar- och minoritetspolitik också i fortsättningen bör vara benämningen och grunden för politiken på området. Därför är det oroande att regeringen i propositionen enbart talar om invandrarpolitiken. Minoritetspolitiken nämns inte en enda gång i den omfattande propositionen. Bristande satsningar på kulturens område samt borttagande av stödet till invandrartidningar, i kombination med andra åtgärder, kan tolkas som en radikal förändring av riktlinjerna för invandrarpolitiken. Vad utskottet här anfört om bibehållande av begreppet invandrar- och minoritetspolitik bör ges regeringen till känna.

3. Inrättande av ett kurdiskt kulturcentrum

Alexander Chrisopoulos (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet vill" och slutar "avstyrker motionsyrkandena" bort ha följande lydelse:

Motionärerna har enligt utskottets mening på ett övertygande sätt visat på behovet av ett kurdiskt kulturcentrum i Stockholm. Kurderna som är splittrade minoriteter utan eget land har en svårare situation än övriga

flyktinggrupper. De bör därför ges ett i förhållande till övriga invandrargrupper ökat stöd, bl. a. genom att ett kurdiskt, kulturellt institut upprättas. Regeringen bör så som föreslås i motionerna 2229 och U522 snarast lägga fram förslag härom.

4. Bidrag till Immigrantinstitutets verksamhet

Ing-Marie Hansson, Catarina Rönnung, Maja Bäckström, Berit Oscarsson, Anders Nilsson, Sylvia Pettersson och Maud Björnemalm (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "Immigrantinstitutet bedriver" och slutar "blir tillgodosedda" bort ha följande lydelse:

Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att frågan om Immigrantinstitutets verksamhet bör övervägas i samband med beredningen inom regeringskansliet av utredningsförslagen. I avvaktan härpå bör enligt utskottets mening Immigrantinstitutet för nästa budgetår få ett oförändrat bidrag om 200 000 kr. jämte viss kostnadsuppräkning. Riksdagen har också i enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen beräknat medel av minst denna storlek under anslaget F 3. Bidrag till särskilda kulturella ändamål (prop. 1985/86:100 bil. 10, KrU 1985/86:18, rskr. 1985/86:192). Vad kulturutskottet har anfört om överväganden av frågan om institutets verksamhet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Statens kulturråd anför inledningsvis att riksdagens kulturutskott har hemställt om statens kulturråds yttrande över motionerna 1985/86:339, 343, 344 och 348. På grund av den korta tid som stått till buds avges yttrandet av kansliet.

I yttrandet anförs vidare följande:

Immigrantinstitutets verksamhet består av dels Invandrarförlaget dels övrig verksamhet med bl. a. bibliotek och kulturprogram.

Inom ramen för det statliga litteraturstödet har Invandrarförlaget under den senaste sjuårsperioden fått i genomsnitt 75 000 kr. per år i litteraturstöd. Av de 20 titlar som fått bidrag har fem ännu inte kommit ut. Ansökningar om bidrag har minskat betydligt de två sista åren vilket tyder på att utgivningen för närvarande är mycket begränsad (se underbilaga 1).

Till den övriga verksamhet som institutet bedriver har rådet inte gett bidrag då verksamheten inte har den inriktning som i första hand faller inom de bidragsanslag som rådet disponerar.

I kontakterna med kulturlivet har vi noterat att Immigrantinstitutets verksamhet är omdiskuterad och värderas mycket olika av olika parter.

Ovanstående är det bidrag till en kulturpolitisk bedömning som kulturrådets kansli för närvarande kan lämna. Skulle bedömningen grundas på invandrarpolitiska ställningstaganden – motionerna har väckts med anledning av propositionen om invandrarpolitiken och jämförelse görs med stödet till invandrarorganisationer av olika storlek – får andra faktorer vägas in.

Angående Invandrarförlaget. Stöd till litteratur på invandrar- och minoritetsspråk (enskilda titlar) samt stöd till allmänna förlagskostnader budgetåren 1979/80 – 1985/86

Budget-år	Stöd till enskilda titlar Antal	Stödbelopp	Stöd till allmänna förlagskostnader	Summa
1979/80	5	64 900	65 000	129 900
1980/81	1	10 000	65 000	75 000
1981/82	5[1]	87 500	30 000	117 500
1982/83	5[2]	67 000	40 000	107 000
1983/84	3	39 500	30 000	69 500
1984/85	1[3]	10 000	15 000	25 000
1985/86	–	–	–	–[4]
Summa	20	278 900	245 000	523 900

[1] 2 titlar, 23 000 kr. i stödbelopp, ännu ej utgivna
[2] 2 titlar, 37 000 kr. i stödbelopp, ännu ej utgivna
[3] Ännu ej utgiven. Beslutsdatum 1985-06-06
[4] Utanför litteraturstödsanslaget erhöll förlaget 36 700 kr. i investeringsbidrag för inköp av datorutrustning.

Kulturrrådet har i skrivelse lämnat följande kompletterande uppgifter:

I rådets yttrande uppgavs att 5 titlar av de 20 som sedan budgetåret 1979/80 erhållit stöd ännu ej är utgivna. Den uppgiften är felaktig. Korrekt antal outgivna titlar är tre.

1981/82 2 titlar, 23 000 kr. i stödbelopp.

1982/83 1 titel, 30 000 kr. i stödbelopp.

Det bör också noteras att kulturrådet av olika orsaker knappast förväntar sig att dessa titlar kommer att ges ut av Invandrarförlaget. Frågan om återbetalning av stödbeloppen är däremot ej slutligt avgjord.

På begäran av Invandrarförlaget har kulturrådet i skrivelse till kulturutskottet klarlagt läget beträffande de tre outgivna titlarna (se underbilaga 1). Kulturrådet anför följande:

För en titel har kulturrådet 1984-11-05 återkrävt stödbeloppet 30 000 kr. Återbetalning har ej skett.

För en titel med stödbeslut 1982-05-14 har förlaget i brev 1986-01-20 meddelat att titeln inte kommer att ges ut. Kulturrådet kommer att begära återbetalning men beslut om detta är ännu inte fattat.

För en titel med stödbeslut 1982-05-14 har inget meddelats från förlaget. Då fyra år gått sedan stödbeslutet fattats utan att boken kommit ut förefaller det inte möjligt för rådet att uttala sig om huruvida denna titel kommer att utges. Om förlaget inte inom kort lämnar sådana upplysningar att det framgår att utgivningen påbörjats blir återkrav aktuellt.

Innehållsförteckning

Proposition 1985/86:100 1
Proposition 1985/86:98 1
Motioner
Motioner väckta med anledning av propositionen 2
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1984/85 5
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1985/86 5
Motion överlämnad från utrikesutskottet 6
Motioner överlämnade från kulturutskottet 6
Utskottet 7
Inledning 7
Riktlinjer för invandrarpolitiken 7
Genomförande av invandrarpolitiken 9
Ansvaret för åtgärder för invandrare 9
Statliga myndigheter 9
Kommuner och landsting 10
Information och opinionsbildning 10
Arbetsmarknadsfrågor 11
Sociala frågor 14
Bostadsfrågor 18
Språkregistrering 18
Kulturella frågor 19
Statens invandrarverk 22
Forskningsfrågor 22
ILO-konvention (nr 143) om migrerande arbetstagare 24
En ombudsman mot etnisk diskriminering 24
Grunder för statsbidrag till invandrarnas organisationer och bidrag till avgränsade projekt 29
Anslag till åtgärder till invandrare 32
Olaga diskriminering m. m. 33
Hemställan 34
Reservationer
1 Rasistiskt klotter (c) 37
2 Meritvärdering för invandrare (fp, c) 37
3 Rekrytering av invandrare till polisutbildning (c) 38
4 Ekonomiskt stöd för behandling av tortyroffer (c) 38
5 Sanktionerade förbudsregler mot etnisk diskriminering (fp) 39
6 En ombudsman mot etnisk diskriminering (m) 39
7 Kansliresurser för ombudsmannens verksamhet (fp) 40
8 Grunder för statsbidrag till invandrarnas organisationer (c) 40
9 Medelsanvisning till åtgärder för invandrare (fp) 41
10 Medelsanvisning till åtgärder för invandrare (c) 41
11 Förbud mot organisationer som främjar etnisk diskriminering 42
Särskilda yttranden
1 Äldre invandrares situation (fp) 43
2 Sammanslagning av statsbidragen till hemspråksundervisning och hemspråksträning (fp) 44

3 Grunder för statsbidrag till invandrarorganisationerna m. m. (m, fp) 44

Bilaga 1 Lagförslag 45
Bilaga 2 Yttrande från kulturutskottet 50

gotab Stockholm 1986 10998